

Brüssel, 2. juuli 2020
(OR. en)

9346/20

Institutsioonidevaheline
dokument:
2020/0137(NLE)

EDUC 268
SOC 439
EMPL 341
JEUN 57
COMPET 303
ECOFIN 558

ETTEPANEK

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Jordi AYET PUIGARNAU, direktor
Kättesaamise kuupäev:	2. juuli 2020
Saaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2020) 275 final
Teema:	Ettepanek: NÕUKOGU SOOVITUS jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalsed õiglust ja vastupanuvõimet toetava kutsehariduse ja -õppe kohta

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2020) 275 final.

Lisatud: COM(2020) 275 final

Brüssel, 1.7.2020
COM(2020) 275 final

2020/0137 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU SOOVITUS

**jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalsed õiglust ja vastupanuvõimet toetava
kutsehariduse ja -õppe kohta**

{SWD(2020) 123 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

2020. aasta 14. jaanuari teatises „Tugev sotsiaalne Euroopa õiglaste üleminekute jaoks“¹ anti teada ettepanekust võtta vastu nõukogu soovitus jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalsed õiglust ja vastupanuvõimet toetava kutsehariduse ja -õppe kohta². See soovitus on oluline osa **Euroopa sotsiaalõiguste samba** käimasolevast rakendamisest ning sellega tugevdatakse samba 1. põhimõtet „haridus, koolitus ja elukestev õpe“.

Rooma lepingus nimetatud ühist kutseõppepoliitikat arendati edasi Kopenhaageni protsessi alustamisega 2002. aastal; protsessis osalevad liikmesriigid, sotsiaalpartnerid ja komisjon ning seda toetavad ka kutsehariduse ja -õppe pakkujate ühendused. **Umbes pooled Euroopa Liidu keskkoolilõpetanutest on läbinud kutsehariduse ja -õppe.** Kutseharidus ja -õpe on ette nähtud selleks, et valmistada noori ette edukaks tööelu alustamiseks ning pakkuda tööealistele inimestele täiendus- ja ümberõpet mitmel eesmärgil: aidata töötavatel inimestel pidevalt täiendada oma oskusi, kohendada oskusi muutuvate tööalaste vajadustega või pidada läbirääkimisi ametikoha muudatuste üle ning aidata töötutel omandada tööturule naasmiseks vajalikke oskusi ning üldisemalt võimaldada õppijatel kujundada välja sellised teadmised, oskused ja hoiakud, mis aitavad neil ametialases, sotsiaalses ja isiklikus arengus jõudsalt areneda.

COVID-19 pandeemia on kogu Euroopas väga häirinud tavapärase haridus- ja koolitustegevust, sealhulgas kutseharidust ja -õpet. Hoolimata asjaolust, et liikmesriigid on kiiresti võtnud kasutusele digiõppelahendused, on pandeemia leviku tõkestamiseks võetud meetmed ja praegu kestev kriis pannud süsteemi vastupanuvõime proovile. Kutsehariduse ja -õppe olukorda on raskendanud veelgi asjaolu, et praktiline koolitus tööõppe ja õpipoisiõppe vormis on enamikes sektorites peatatud³.

Majanduse COVID-19 kriisist taastumise ajal on hea võimalus kiirendada kutsehariduse ja -õppe reforme ja muuta see haridus ja õpe vastupanuvõimelisemaks, eelkõige digitaliseerides õppimisvõimalusi ja -meetodeid ning kohanedes kiiresti tööturu muutuvate vajadustega. Sealhulgas on vaja pöörata tähelepanu vajadusele tagada igale õppijale, õpetajale ja koolitajale juurdepääs digivahenditele ja -tehnoloogiale ning tagada asjakohased juhendamismeetmed. Digivahendid, nagu simulaatorid ning virtuaalne ja liitreaalsus, võivad muuta koolituse kättesaadavamaks ja tõhusamaks, eelkõige õpipoisiõppekohti pakkuvate väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul. Siin võivad olulist rolli mängida ka ettevõtete vahelised koolituskeskused ja kutsehariduse tipptaseme keskused.

Kardetavalt toob praegune pandeemia kaasa sügava majanduslanguse ELi ajaloos ning praegu tööturule siirduvatel noortel on raskem leida oma esimest töökohta⁴. Varasemad

¹ Komisjoni teatis „Tugev sotsiaalne Euroopa õiglaste üleminekute jaoks“, COM(2020) 14 final.

² Kutseharidus ja -õpe on haridus ja õpe, mille eesmärk on võimaldada noortel ja täiskasvanutel omandada teadmised, oskusteave, oskused ja/või pädevused, mis on vajalikud konkreetsetes ametites või laiemalt tööturul ning mida võib pakkuda formaalses ja mitteformaalses keskkonnas Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku kõigil tasanditel, sh kolmandal tasemel.

³

https://www.cedefop.europa.eu/files/cedefop_community_apprenticeship_experts_synthesis_how_are_european_countries_managing_apprenticeships_to_respond_to_the_coronavirus_crisis.pdf

⁴ Euroopa majandusprognoos – kevad 2020. Institutsiooni töödokument 125, mai 2020. Euroopa Komisjon.

kriisid on näidanud, et noored kannatavad nende all kõige rängemini. Seetõttu on kutsehariduse ja -õppe süsteemide edasine tugevdamine väga oluline COVID-19 kriisist taastumiseks, kuna eelmise majandus- ja finantskriisi ajal oli näha, et kutseharidus ja -õpe oli noorte tööhõive toetamisel väga tähtis. Õpipoisiõpe, tööõpe, aga ka lühiajalised kutseharidus- ja -õppeprogrammid töötutele, on osutunud üheks võimaluseks suurendada tööalast konkurentsivõimet ja lihtsustada juurdepääsu tööturule või sinna naasmist⁵. Käesolev ettepanek aitab kaasa kvaliteetsetele pakkumistele, eelkõige **noortegarantii** raames toimuvale õpipoisiõppele ja muudele kutseharidusprogrammidele, tagades nende olulisuse tööturul ning kutsehariduse ja -õppe digitaliseerimise ja keskkonnasäästlikkuse. Ettepanekuga kutsutakse tugevamini toetama õpipoisiõpet ning kutsutakse Euroopa Õpipoisiõppe Liitu uuendama ja tugevdama oma kohustust pakkuda kvaliteetseid ja mõjukaid õpipoisiõppe võimalusi.

Kutsehariduse ja -õppe süsteemide ajakohastamine on põhjendatud ka sellega, et **töö- ja oskuste maailm muutub**. Praegu toimuv areng, nagu tootmise ja teenuste automatiseerimine ja digitaliseerimine, kujundab jätkuvalt ümber tööturget. Lisaks nõuab üldisem kaksikülemine **digitaalsemale ja rohelisemale majandusele** kutsehariduse ja -õppe kohandamist, et kutseõppijad omandaksid rohe- ja digiüleminekuks vajalikud oskused; samal ajal on vaja ka tugevdada kutsehariduse ja -õppe kesket rolli **elukestvas õppes**. Siinjuures on eriti oluline ka valdkonnaülene õppimine, et kõrvaldada lõhe ametlikult eraldiseisvate või paralleelsete õppevaldkondade, nt tervishoiu- ja keskkonnasektori vahel⁶.

Kuna hariduse ja koolituse valdkonna üleeuroopalise koostöö poliitikaraamistik ning kutsehariduse ja -õppe eriprioriteedid saavad 2020. aastal läbi, on nüüd võimalus määrata kindlaks uus ja ambitsioonikam liidu kutsehariduse ja -õppe poliitika, mis vastab eespool kirjeldatud väljakutsetele. Üldeesmärk peaks olema ajakohastada ELi kutsehariduse ja -õppe poliitikat, et see vastaks ulatuslikele täiendus- ja ümberõppe vajadustele, mis tulenevad ühisest eesmärgist olla valmis 21. sajandi väljakutseteks, eelkõige toetada taastumist COVID-19 pandeemiast ning aidata kaasa kestlikuma, õiglasema ja vastupanuvõimelisema Euroopa Liidu ülesehitamisele.

Käesolev ettepanek on kindlalt seotud komisjoni muude tulevaste poliitiliste algatustega, eelkõige komisjoni teatisega „Jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja vastupanuvõimet toetava Euroopa oskuste tegevuskava kohta“,⁷ teatisega „Noorte tööhõive toetus: töösild järgmise põlvkonna jaoks“,⁸ digiõppe tegevuskavaga, hariduse ja koolituse valdkonna üleeuroopalise koostöö strateegilise raamistikuga (HK 2020) ning Euroopa haridusruumiga, mis hõlmab hariduse ja koolituse kõiki tasandeid ja liike.

• Ettepaneku kohaldamisala

Komisjoni ettepanekuga võtta vastu nõukogu soovitus jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja vastupanuvõimet toetava kutsehariduse ja -õppe kohta soovitakse uuendada ELi kutsehariduse ja -õppe poliitikat järgmiselt:

- (a) **ajakohastada liidu kutsehariduse ja -õppe poliitikat**, et toetada demograafiliste muutuste ajal üleminekut rohe- ja digimajandusele ning liikmesriikide kutsehariduse ja -õppe süsteemide ülespoole suunatud lähenemist. Arvestades kutsehariduse ja -õppe ning eelkõige õpipoisiõppe olulist rolli tööalase konkurentsivõime

⁵ Kutsehariduse ja -õppe omandanute tööhõive määr tõusis järk-järgult 73,7 %-lt 2009. aastal 79,5 %-le 2018. aastal.

⁶ Nagu soovitati näiteks 2019. aasta teatises „Strateegiline lähenemisviis ravimitele keskkonnas“, https://ec.europa.eu/environment/water/water-dangersub/pdf/strategic_approach_pharmaceuticals_env.PDF.

⁷ COM(2020) 274 final.

⁸ COM(2020) 276 final.

parandamisel, **toetab** kavandatud ajakohastamine võrdselt **nii noorte tööalast konkurentsivõimet kui ka pidevat täiendus- ja ümberõpet vajavaid täiskasvanuid**. See hõlmab ka digivahendite ulatuslikumat kasutamist ning kutsehariduse ja -õppe süsteemide jätkuvat digitaliseerimist nende vastupanuvõime suurendamiseks;

- (b) **kinnitada kutsehariduse ja -õppe kesket rolli elukestvas õppes** ning selle tugevaid seoseid kõigi haridus- ja koolitussektoritega, mis nõuab ülemindavust ja läbipaistvust;
- (c) **lihtsustada Euroopa koostöö protsessi** kutsehariduse ja -õppe valdkonnas, lõimides vahendid, millega tagatakse kutsehariduse ja -õppe kvaliteet (EQAVET) ning paindlikkus ja vajadustepõhine pakkumine (ECVET), ning kohandades neid;
- (d) **lihtsustada kutsehariduse ja -õppe juhtimist liidu tasandil** (see on seotud ECVETi ja EQAVETi käsitlevate soovitude lõimimisega käesolevasse ettepanekusse ning nende sellest tuleneva kehtetuks tunnistamisega) ning määrata kindlaks töömeetodid, liidu tasandi toetustegevuse liigid ja seireraamistik käesoleva soovitude rakendamisel tehtavate edusammude hindamiseks, tagades täieliku kooskõla haridus- ja koolitusvaldkonna juhtimise laiemal raamistikuga.

Liikmesriigi tasandil võetavate meetmetega seotud uued elemendid on järgmised:

- **rõhutada kutsehariduse ja -õppe süsteemide otsustavat rolli nende noorte jaoks**, kes siirduvad tööturule, ning lisada, et kutsehariduse ja -õppe süsteemidel peaks olema sama tähtis roll pidevat täiendus- ja ümberõpet vajavate täiskasvanute jaoks;
- **anda kutsehariduse ja -õppe pakujatele teatav autonoomia**, et nad saaksid kiiresti reageerida oskustega seotud väljakutsetele, pakkuda kiireid ümberõppeprogramme ning teha tihedat koostööd nii avaliku kui ka erasektori tööandjatega;
- **viia kutsehariduse ja -õppe programmidesse sisse moodulõpe** ning laiendada programme, nii et need pakuksid kõrgema taseme kvalifikatsioone ja mikro-kvalifikatsioone;
- **siduda kutseharidus ja -õpe tulevikku suunatud majandusstrateegiate ja innovatsioonisüsteemidega**;
- **edendada kutsehariduse tipptaseme keskusi**⁹ (peamiselt programmi „Erasmus+“ kaudu), mis on seotud aruka spetsialiseerumise strateegiatega ning pakuvad uuenduslikke teenuseid, mis hõlmavad klastreid,¹⁰ ettevõtlusinkubaatoreid, tuge idufirmadele ning tehnoloogia levitamist eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) jaoks, et kutseharidus ja -õpe oleks vastupanuvõimelisem ning

⁹ Kutsehariduse tipptaseme keskused peaksid konkreetsetes valdkonnas pakutavas koolituses olema maailmatasemel võrdlusalused, kus pakutakse vastavalt ettevõtete oskustevajadustele paindlikku ja õigeaegset esmakoolitust noortele ning jätkuvat täiendus- ja ümberõpet täiskasvanutele. Need keskused tegutsevad kohalikul tasandil ning on tihedalt seotud kohalike innovatsiooni ökosüsteemide ja klustritega ja koondavad mitmesuguseid kohalikke partnereid, nagu muu hulgas kutsehariduse ja -õppe pakujad, tööandjad, teaduskeskused, arenguagentuurid ja tööturuasutused, et arendada nn oskuste ökosüsteeme, mis aitavad kaasa piirkondlikule, majanduslikule ja sotsiaalsele arengule, innovatsioonile ning aruka spetsialiseerumise strateegiatele.

¹⁰ Tööstusklustrid on kohalikud spetsialiseerunud ettevõtete rühmad, sageli VKEd, ja muud seotud toetavad osalejad, kes teevad tihedat koostööd. Euroopas on ligikaudu 3000 spetsialiseerunud klustrit, mis annavad tööd 54 miljonile inimesele. ELi uuendatud tööstuspoliitika strateegias tunnistatakse, et klustrid on võimas majandusarengu vahend, millega toetada tööstusinnovatsiooni kohapeal.

sobiv kasvavaks digitaliseerimiseks ja digitaalseks valmisolekuks, ning soodustada üleminekut hääbuvatelt sektoritelt uutele kasvavatele sektoritele;

- **lõimida keskkonnasäästlikkus ja sotsiaalne kestlikkus** kutsehariduse ja -õppe õppekavadesse ja organisatsioonilisse juhtimisse, sealhulgas siduda keskkonnaaspekt muude valdkondadega;
- **tagada** haridus- ja koolitussüsteemides **parema ülemindavus**;
- võttes arvesse COVID-19 pandeemiat, **suurendada kutseharidus- ja -õppeasutuste digitaalset valmisolekut** edendades eelkõige digitaliseerimisega seotud uusi õpikeskkondi, õppevahendeid ja pedagoogikameetodeid, mis vastavad nii konkreetset kutsehariduse ja -õppe valdkonna kui ka valdkonnaülestele õppekavadele ja sisule, ning lisades digitaliseerimise aspekti EQAVETi raamistikku;
- **muuta kutsehariduse ja -õppe atraktiivsemaks** õppijatele ja ettevõtjatele, sealhulgas mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjatele, nt muutes õppe rahvusvahelisemaks ja pakkudes suuremaid õpirändevõimalusi õppijatele ja töötajatele programmi „Erasmus+“ ja muude rahastamisvõimaluste kaudu;
- tegeleda **soolise** kallutatuse ja sooliste stereotüüpidega seotud valikute probleemiga ning toetada mitmekesisust ja kaasatust;
- **määrata kindlaks näitajad ja eesmärgid**, mis võimaldavad kutsehariduse ja -õppe süsteemide tulemuslikkuse kvantitatiivset ja kvalitatiivset seiret.

Lisaks kolmepoolse kutseõppe nõuandekomitee (ACVT) rolli tugevdamisele esitatakse ettepanekus ka järgmised **uued elemendid ELi tasandil**:

- **pakkuda tugiteenust**, millega toetatakse kutsehariduse ja -õppe süsteemide eri mõõtmeid (nt õpipoisiõpe, kutsehariduse tipptaseme keskused, jätkukutseõpe, kvaliteedi tagamine jne) ning milles on ühendatud mitme eraldiseisva tugistruktuuri (EQAVETi ja ECVETi sekretariaadid, õpipoisiõpet toetavad teenused, ekspertide töörühmad) juhtimine;
- **toetada kutseharidus- ja -õppeasutuste digitaalset valmisolekut** SELFIE-vahendi suurema kasutuselevõtmise ja järkjärgulise laiendamise kaudu, et toetada tööloppimist¹¹;
- **edendada Euroopa kutseharidust ja -õpet oskuste arendamise üleilmse võrdlusalusena** ning edendada liikuvust ja kutsekvalifikatsioonide ning välismaal veedetud õppeperioodide õpiväljundite tunnustamist, sealhulgas töötada Europassi platvormi osana välja Euroopa kutsealaste põhiprofiilide kontseptsioon, mida võimaluse korral täiendab kutsealane digitaalne infosisu;

¹¹ SELFIE (Self-reflection on Effective Learning by Fostering the Use of Innovative Educational Technologies – eneseanalüüs tulemusliku õppimise kohta, soodustades innovatsiooni haridustehnoloogia kaudu) on tasuta, kergesti kasutatav ja kohandatav vahend, mis aitab koolidel hinnata õppimise taset digiajastul. Selle on välja töötanud Teadusuuringute Ühiskeskus, et aidata koolidel lõimida digitehnoloogia õpetamisse, õppimisse ja õpilaste hindamisse. See aitab välja tuua selle, mis toimib hästi, kus on vaja täiustamist ja mis peaksid olema prioriteedid. Praegu on see töövahend 24s ELi ametlikus keeles, aga keeli on kavas lisada. SELFIE'ga kogutakse – anonüümselt – õpilaste, õpetajate ja koolijuhtide arvamusi tehnoloogia kasutamise kohta konkreetsetes koolis. Selleks esitatakse osalistele küsimusi ja väiteid, millele tuleb vastata lihtsal viiepallilisel nõustumisskaalal. Väidetes käsitletakse selliseid valdkondi, nagu juhtimine, taristu, õpetajakoolitus ja õpilaste digipädevus. Enesehindamise tulemusi saab kasutada strateegiliselt süsteemi või institutsiooni tasandil, et vastavalt kindlaks tehtud puudustele võtta kasutusele järelemeetmeid suutlikkuse suurendamiseks ja taristuinvesteeringute tegemiseks.

- **seada sisse kutsehariduse ja -õppe kvaliteedi tagamise vastastikune hindamine**, et toetada kvaliteedi, läbipaistvuse ja vastastikuse usalduse ülespoole suunatud lähenemist.

Poliitiline kontekst

COVID-19 kriisile reageerimiseks on komisjon esitanud julge ja laiaulatusliku **kava, et parandada vead ja teha ettevalmistusi järgmise põlvkonna jaoks**. Kava sisaldab tegevuskava, kuidas anda Euroopa majandusele hoogu, kaitsta ja luua töökohti, edendada rohe- ja digiüleminekut ning muuta majandus tulevaste põlvkondade jaoks õiglasemaks, vastupanuvõimelisemaks ja jätkusuutlikumaks. Selles rõhutatakse, et oskuste, teadmiste ja pädevuste parandamine ja kohandamine on muutunud veelgi olulisemaks.

Euroopa Liidu taasterahastu¹² kaasab finantsturgudelt uut rahastust 2021.–2024. aastaks äsja kavandatud **taaste ja vastupidavuse rahastamisvahendi**¹³ ning **algatuse REACT-EU**¹⁴ jaoks. Mõlemad programmid hõlmavad investeringuid **oskustesse, haridusse ja koolitusse**, et panna alus rohelisele, digitaalsele ja vastupanuvõimelisele taastumisele. Komisjon on kohandanud ka oma ettepanekuid tulevase Euroopa Sotsiaalfondi+ kohta, et veelgi enam toetada **noorte tööhõive meetmeid ning haridust ja oskusi**.

Komisjon on majanduse taastamise strateegia osana teinud ka ettepaneku anda **õiglase ülemineku fondile** märkimisväärset lisarahastust 30 miljardi euro ulatuses, mis teeb kogusummaks 40 miljardit eurot. Seda rahastust kasutatakse kliimaneutraalsusele ülemineku sotsiaal-majandusliku mõju leevendamiseks kõige enam mõjutatud piirkondades, näiteks toetades töötajate ümberõpet, aidates VKEdel luua uusi majanduslikke võimalusi ning investeerides puhtale energiale üleminekusse ja ringmajandusse¹⁵.

See seondub **Euroopa rohelise kokkuleppega**, mis on ELi uus majanduskasvu strateegia, millega soovitakse muuta EL õiglaseks ja jõukaks nüüdisaegse, ressursitõhusa ja konkurentsivõimelise majandusega ühiskonnaks, kus 2050. aastaks puudub kasvuhoonegaaside netoheide ja kus majanduskasv on ressursikasutusest lahutatud. Investeerimine **ringluspõhisemasse majandusse**¹⁶ võib aidata ELil vähendada sõltuvust välistarnijatest ja suurendada vastupanuvõimet üleilmsete tarneprobleemide korral. Tulevases **renoveerimislaine** algatuses keskendutakse töökohtade loomisele ehitus- ja renoveerimissektoris ning muudes töömahukates sektorites¹⁷. Üleminekud neis valdkondades toovad kaasa suurema vajaduse ümber- ja täiendusõppe järele. Kutsehariduse ja -õppe programmidel võib olla võtmeroll nende oskuste pakkumisel ning tõenäoliselt on neil oluline roll ka muude Euroopa rohelise kokkuleppe algatuste elluviimisel¹⁸.

Komisjon on vastu võtnud ka **Euroopa uue tööstusstrateegia**,¹⁹ et käsitleda kaksiküleminekut rohe- ja digimajandusele. Selles kutsutakse üles võtma otsustavaid

¹² COM(2020) 456 final.

¹³ COM(2020) 408 final.

¹⁴ COM(2020) 451 lõplik.

¹⁵ COM(2020) 442 final.

¹⁶ COM(2020) 98 final.

¹⁷ COM(2020) 456 final.

¹⁸ Näiteks ELi 2030. aasta elurikkuse strateegias (COM(2020) 380 final) tõstetakse esile oskuste keskset rolli rohemajandusele üleminekul ja elurikkuse vähenemise vastases võitluses, keskendudes tööjõu koolitamisele ja ümberõppele paljudes sektorites. Sellega toetatakse ka õhku, vett ja pinnast hõlmavat tulevast nullsaaste tegevuskava, mille puhul on oluline koondada haridus ja oskused eri valdkondadest, näiteks keskkonna ja tervise valdkonnast, et lahendada üha enam valdkondadevaheliseks muutuvaid probleeme. Ka strateegias „Talust taldrikule“ (COM(2020) 381 final), mille eesmärk on muuta meie toidu tootmise ja tarnimise viisi, tunnustatakse teadmiste ja suuniste keskset rolli ülemineku toetamisel.

¹⁹ COM(2020) 102 final.

meetmeid, et muuta elukestev õpe kõigi jaoks tegelikkuseks ning tagada, et haridus ja koolitus peavad sammu kaksiküleminekuga. Strateegias esitatakse ka üleskutse, et kõrghariduses ning kutsehariduses ja -õppes valmistataks tööturu jaoks ette rohkem teadlasi, insenere ja tehnikuid. Ka **VKEde strateegias kestliku ja digitaalse Euroopa kujundamiseks** on rõhutatud, et üha rohkematel VKEdel on probleemne leida vajalike oskustega töötajaid ning et kvalifitseeritud töötajate või kogenud juhtide saadavus on endiselt kõige olulisem probleem veerandile Euroopa Liidu VKEdest²⁰. VKEde jaoks on kutseharidus ja -õpe eriti oluline, tagamaks, et nende tööjõul on tööturul vajalikud oskused.

Praeguse digitehnoloogia üleminekuga kaasnevaid võimalusi ja väljakutseid ning vastavaid Euroopa poliitikameetmeid on kirjeldatud strateegias „**Euroopa digituleviku kujundamine**“, milles on rõhutatud vajadust investeerida kõigi eurooplaste haridusse ja digioskustesse, võttes arvesse **soolise võrdõiguslikkuse strateegiat aastateks 2020–2025**²¹.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

ELi toimimise lepingu artikli 166 lõikes 1 on sätestatud, et liit rakendab kutseõppepoliitikat, mis toetab ja täiendab liikmesriikide meetmeid, samal ajal täiel määral respektides liikmesriikide vastutust kutseõppe sisu ja korralduse eest. ELi toimimise lepingu artikli 166 lõike 2 kohaselt püütakse liidu tegevusega

- hõlbustada tööstuse muudatustega kohanemist, eriti kutse- ja ümberõppe kaudu;
- parandada esialgset ja täiendkutseõpet elukestva õppe põhimõttel, et hõlbustada kutsealale pääsu ja naasmist tööturule;
- soodustada kutseõppe kättesaadavust ning ergutada koolitajate ja koolitusel osalejate ning eriti noorte liikuvust;
- stimuleerida koostööd haridus- ja koolitusasutuste ning ettevõtjate vahel;
- arendada informatsiooni ja kogemuste vahetamist liikmesriikide koolitussüsteemidele ühistes küsimustes.

ELi toimimise lepingu artikli 165 lõike 1 kohaselt aitab liit kaasa kvaliteetse hariduse arendamisele, soodustades koostööd liikmesriikide vahel ning vajaduse korral toetades ja täiendades nende tegevust, samal ajal täiel määral respektides liikmesriikide vastutust õpetuse sisu ja haridussüsteemide korralduse eest. ELi toimimise lepingu artikli 165 lõike 2 teise ja neljanda taande kohaselt püütakse liidu tegevusega:

- ergutada õppijate ja õpetajate liikuvust, muu hulgas kaasa aidates diplomite ja õpiaja akadeemilisele tunnustamisele;
- tõhustada informatsiooni ja kogemuste vahetamist liikmesriikide haridussüsteemidele ühistes küsimustes.

• Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

Oma töös kvaliteetse hariduse ja koolituse arendamise ning kutseõppepoliitika rakendamise nimel vastutab EL liikmesriikidevahelise koostöö edendamise eest ning toetab ja täiendab

²⁰ COM(2020) 103 final.

²¹ Komisjoni teatis „Võrdõiguslikkuse liit: soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025“, COM/2020/152 final.

vajaduse korral nende tegevust.

Kutsehariduse ja -õppe süsteemide kvaliteet ja lähenemine toetab inimeste, kaupade ja teenuste vaba liikumist, ELi tööjõu vastupanuvõimet ning lõppkokkuvõttes edukat siseturgu ning seepärast saab seda käsitleda vaid Euroopa tasandil.

ELi toimimise lepingu artikli 166 lõikega 1 on ette nähtud, et liit rakendab kutseõppepoliitikat, mis toetab ja täiendab liikmesriikide meetmeid, samal ajal täiel määral respektides liikmesriikide vastutust kutseõppe sisu ja korralduse eest.

ELi toimimise lepingu artikli 165 lõikega 1 on ette nähtud, et liit aitab kaasa kvaliteetse hariduse arendamisele, soodustades koostööd liikmesriikide vahel ning vajaduse korral toetades ja täiendades nende tegevust, samal ajal täiel määral respektides liikmesriikide vastutust õpetuse sisu ja haridussüsteemide korralduse eest.

Kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega esitatakse ettepanekus uus liidu kutsehariduse ja -õppe poliitika ning antakse sellekohased soovitusel.

Käesolev soovitus ei piira direktiivi 2005/36/EÜ²² (kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta, mida on muudetud direktiiviga 2013/55/EL²³) ja selles sätestatud automaatse tunnustamise korra kohaldamist.

- **Proportsionaalsus**

Soovitusel esitatud meetmed on seatud eesmärkidega proportsionaalsed. Nõukogu soovitusel ettepanekuga toetatakse riikide algatatud reformiprotsesse ning täiendatakse liikmesriikide jõupingutusi kutsehariduse ja -õppe valdkonnas. Kavandatavates meetmetes austatakse liikmesriikide tavasid ja nende süsteemide mitmekesisust. Neis kasutatakse diferentseeritud lähenemisviisi, milles võetakse arvesse liikmesriikide erinevat majandus-, finants- ja sotsiaalset olukorda ning nende mitmekesiseid tööturutingimusi.

- **Vahendi valik**

Kavandatud õigusakt on nõukogu soovitus, milles järgitakse subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtet. See põhineb kehtival Euroopa Liidu õigusel ning on kooskõlas hariduse, koolituse ja tööhõive valdkonnas võetavate Euroopa Liidu meetmete jaoks olemas olevate vahenditega. Kuna tegemist on õigusaktiga, annab see vahend tunnistust liikmesriikide kohustusest võtta käesolevas soovitusel kirjeldatud meetmeid ja on tugev poliitiline alus Euroopa Liidu tasandi koostööle selles valdkonnas, samas aga austatakse selles täielikult liikmesriikide pädevust hariduse ja koolituse ning sotsiaal- ja tööhõivepoliitika valdkonnas.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll

Ei ole asjakohane.

Konsulteerimine sidusrühmadega

Alates 2017. aastast on toimunud põhjalik ja sihipärane konsulteerimine, et määrata uusi suundumusi ja väljakutseid (digitehnoloogiale üleminek, automatiseerimine, robotika, tehisintellekt, roheline ja kestlik majandus, sh kliimamuutused, üleilmastumine, uued ärimudelid, uued töökorralduse vormid, demograafiline areng, vananemine, ränne) arvestades

²² ELT L 255, 30.9.2005.

²³ ELT L 354, 28.12.2013.

kindlaks tulevikku sobiva kutsehariduse ja -õppe alused.

Konsulteeritud on kõigi asjakohaste sidusrühmadega:

- liikmesriigid ja sotsiaalpartnerid, keda esindavad kutsehariduse ja -õppe valdkonna peadirektorid, ning kolmepoolne kutseõppe nõuandekomitee, kes on võtnud vastu [arvamuse kutsehariduse ja -õppe tuleviku kohta pärast 2020. aastat](#);
- Euroopa sotsiaalpartnerid oma seisukohavõttudega: [ETUC](#), [SME United](#) ja [BusinessEurope](#) ja 2020. aasta jaanuaris toimunud spetsiaalsel äraakuulamisel ning
- [Euroopa kutsehariduse ja -õppe pakkujate ühendused](#).

Komisjoni tegi 2020. aasta märtsist maini [uuringu selle kohta, millised probleemid ja mõju on COVID-19 pandeemia kaasa toonud kutseharidusele ja -õppele](#); uuringu tulemused olid järgmised:

- distantsõppe jaoks materjalide loomiseks on olemas eri vahendeid. Üldiselt on aga kutsehariduse ja -õppe veebimaterjalid õppe praktiliste osade ja tööõppe osas vähem välja arendatud;
- kutseharidus- ja -õppeasutuste õppijad võivad olla muude haridussuundade õppijatega võrreldes ebasoodsamas olukorras, kuna üldharidusliku kooli õppainetesse panustatakse rohkem ja tüüpilistesse kutsealastesse õppeainetesse vähem;
- õpipoisiõppe „tarneahelas“ esineb märkimisväärsed häireid. Suures osas on katkenud õpipoisiõppes osalejate õpe sektorites, kus tegevus on lõpetatud (nt toitlustus, heaolu, turism ja tootmine). Mõnel juhul suureneb rahalise hüvitise maksmise katkestamise või lõpetamise tõttu õpipoisiõppesest väljalangemise määr;
- tööandjad suudavad pöörata vähe tähelepanu noorte või oma töötajate koolitamisele, sest tunnevad muret äritegevuse jätkumise tagamise pärast. Siiski kasutas mõni tööandja ja koolitusepakkuja liikumispriirangute perioodi väga hästi ära selleks, et toetada oma töötajate koolitamist ning kiirendada digiõppesüsteemide ja -sisu kasutuselevõttu;
- kuigi õpetajatel ja koolitajatel ning õppijatel on selliste suurte muutustega küllaltki raske kohaneda, suutsid paljud sidusrühmad pakkuda abi (kutsehariduse ja -õppe pakkujad, kohalikud omavalitsused, kirjastajad, valitsusvälised organisatsioonid, ettevõtted jne);
- on tungiv vajadus luua Euroopa veebiplatvorm (mis on turvaline, tagatud kvaliteediga, mitmekeelne jne), mis pakuks võimalusi võrgustike loomiseks ja heade tavade vahetamiseks ning pakuks digilahendusi, sh ka tööõppe jaoks.

Sarnane analüüs, mille viis läbi Euroopa Kutseõppe Arenduskeskus (CEDEFOP), osutab samuti mõnele probleemile kutsehariduse ja -õppe sektoris: distantsõppe on killustatud ning selle kasutamine sõltub suuresti koolide ja õpetajate e-oskustest ja juurdepääsetavusest ning asjaomastest sektoritest. Distantsõppe kasutamine ulatub pelgast suhtlemisest / õpilastega kontakti hoidmisest kuni juurdepääsuni õppematerjalidele (videod jne) ja tegeliku õpetamiseni. Analüüs näitas ka, et kuni järgitakse tervishoiu- ja ohutusmeetmeid, jätkavad õpipoisiõppes osalejad oma koolitust ja tööd ning seda eelkõige neis ettevõtetes, mis osutavad olulisi teenuseid, nagu tervishoid ja toiduga varustamine. Seevastu lõpetasid õpipoisiõppes osalejad ettevõttes käimise neis sektorites, mille tegevus peatati õigusaktidega, näiteks

enamikus riikides majutus-, heaoluteenuste ja turismisektoris²⁴. Arvestades naiste suurt osakaalu nendes sektorites, on hinnanguliselt mõju naistele eriti suur.

Üldisemalt on kutsehariduse ja -õppe tulevase poliitika väljatöötamiseks kasutatud järgmisi materjale ja foorumeid:

- CEDEFOPi projekt „[Kutsehariduse ja -õppe muutuv laad ja roll Euroopas](#)“ (2016–2018);
- CEDEFOPi arvamusuuring (2017), millele vastas 35 646 liikmesriikide kodanikku;
- komisjoni [uuring kutsehariduse ja -õppega seotud liikuvuse kohta Euroopas](#) (2019);
- Euroopa kutseoskuste nädala ürituste ajal (2018, 2019) toimunud arutelud;
- muud tõendid Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioonilt (OECD) ja Rahvusvaheliselt Tööorganisatsioonilt (ILO).

Ettepanek muuta kaht kutsehariduse ja -õppega seotud ELi erivahendit ECVET ja EQAVET, lõimida nende elemendid ning tunnistada need algsed vahendid ühtlasi kehtetuks, põhineb järgmisel:

- [eriuuring kutsehariduse ja -õppega seotud ELi vahendite](#) (EQAVET ja ECVET) kohta (2019; arvesse on võetud varasemaid hindamisuuringuid);
- tulemused, milleni jõuti kutseõppe nõuandekomitee töörühmas, mis loodi selleks, et leppida kokku kutsehariduse ja -õppega seotud Euroopa vahendite edasises arendamises (2019. aasta esimene poolaasta).

Nõukogu soovitusete ettepaneku mõju Euroopa kutsehariduse ja -koolituse ainepunktide süsteemile (ECVET) ja Euroopa kvaliteeditagamise võrdlusraamistikule kutsehariduse ja -õppe valdkonnas (EQAVET) ning kavandatud edasised sammud

Alates 2009. aastast on välja töötatud kaks konkreetset kutsehariduse ja -õppe vahendit ja neid rakendatud, et aidata liikmesriikidel muuta kutseharidus ja -õpe paindlikumaks (Euroopa kutsehariduse ja -koolituse ainepunktide süsteem (ECVET)) ning kutsehariduse ja -õppe süsteemid kvaliteetsemaks (Euroopa kvaliteeditagamise võrdlusraamistik kutsehariduse ja -õppe valdkonnas (EQAVET)). Kooskõlas nende vahendite hiljutiste hindamiste tulemustega tuleb mõlemat ajakohastada ja ühtlustada.

ECVETi käsitleva soovitusena²⁵ taheti parandada õpiväljundite tunnustamist, kogumist ja ülekandmist ning toetada seega liikuvust ja elukestvat õpet ja luua ELi kutsehariduse ja -koolituse ainepunktide süsteem. Seda algatust arendati edasi pärast 2002. aasta Kopenhaageni deklaratsiooni²⁶ Euroopa kutsehariduse ja -õppe alase koostöö tõhustamise tulevaste prioriteetide kohta, milles märgiti vajadust süsteemi järele, mis toetaks „pädevuste ja/või kvalifikatsioonide läbipaistvust, võrreldavust, ülekantavust ja tunnustamist eri riikide vahel ja eri tasanditel“.

Vastavalt eespool nimetatud uuringutele kutsehariduse ja -õppega seotud ELi vahendite kohta on ECVET tänu õpiväljundite ühikute kasutamisele ja dokumenteerimisele aidanud suuresti

²⁴ <https://www.cedefop.europa.eu/fr/news-and-press/news/how-european-countries-manage-apprenticeships-respond-coronavirus-crisis>

²⁵ ELT C 155, 8.7.2009.

²⁶ Kopenhaagenis 2002. aasta 29. ja 30. novembril kohtunud Euroopa kutsehariduse ja -õppe ministrite ning Euroopa Komisjoni deklaratsioon Euroopa tõhustatud koostöö kohta kutsehariduse ja -õppe valdkonnas.

kaasa kvaliteetsema liikuvuskogemuse arendamisele ning seda kasutavad rahvusvahelise liikuvuse puhul peaaegu kõik liikmesriigid. Teisalt ei ole aga ECVETi punktide põhimõtet üldiselt kasutatud ning ECVET ei ole viinud Euroopa kutsehariduse ja -õppe ainepunktide süsteemi väljatöötamiseni.

Tuginedes sidusrühmadega konsulteerimisel saadud tagasisidele ja viimasel kümnel aastal ECVETi rakendamisel saadud kogemustele, on käesolevasse ettepanekusse lisatud mõni 2009. aasta ECVETi käsitleva soovitus element ja mõnda on selles tugevdatud, kuid loobutud on elementidest, mis ei anna lisaväärtust ega vasta kutsehariduse ja -õppe süsteemide tegelikule vajadusele. Eelkõige on tehtud järgmist:

- ettepanekusse on lisatud põhimõte, et kvalifikatsioonid koosnevad õpiväljundite ühikutest, ning seda põhimõtet on tugevdatud (moodulsüsteem). Seda põhimõtet nähakse eeldusena, et muuta kutsehariduse ja -õppe programmid paindlikumaks ning hõlbustada valideerimist kui vahendit, mille abil stimuleerida täiendus- ja ümberõppes osalemist. See on väga oluline ka selleks, et hõlbustada kutsehariduses ja -õppes osalejate liikuvust ning tunnustada liikuvusperioodide jooksul saavutatud õpiväljundeid. Lisaks võib see toetada kutsehariduse ja -õppe kvalifikatsioonide automaatset vastastikust tunnustamist ja koostööd valdkondlikul tasandil, sealhulgas toetus oskustealase valdkondliku koostöö kavade²⁷ kaudu. Selleks uuritakse, kas saaks kasutada Euroopa kutsealaste põhiprofiilide kontseptsiooni, et määrata Euroopa tasandil kindlaks teatav osa ühist koolitussisu. Sellised profiilid võivad märkimisväärselt hõlbustada õppijate ja töötajate liikuvust, kutsekvalifikatsioonide ja välismaal veedetud õppeperioodide õpiväljundite automaatset tunnustamist ning ühiste kutsehariduse ja -õppe kvalifikatsioonide ja õppekavade väljatöötamist;
- 2009. aasta soovitus alusel välja töötatud liikuvusvahendeid (nt koolitusleping ja vastastikuse mõistmise memorandum), mis on seotud kutsehariduses ja -õppes osalejate geograafilise liikuvuse toetamisega, arendatakse edasi muude, näiteks Erasmus+ programmi alusel toetatavate ELi vahendite raames, ja need seotakse Europassi arendamisega;
- 2009. aasta soovitusel kehtestatud ainepunktide kasutamine lõpetatakse, sest neid on kasutatud väga vähe ja puuduvad tõendid nende lisaväärtuse kohta. Tegelikult kasutatakse ka teise taseme hariduse järgses ja kolmanda taseme kutsehariduses ja -õppes ECTS-i (Euroopa ainepunktisüsteem, mida rakendatakse laialdaselt kõrghariduses).

2009. aasta ECVETi soovitus tunnistatakse kehtetuks ning ECVETi sätteid ja põhimõtteid, mida on arutatud eespool, arendatakse edasi käesoleva soovitus alusel ning need lõimitakse teistesse ELi poliitikavahenditesse.

EQAVETi käsitlev soovitus²⁸ võeti vastu kutsehariduse ja -õppe kvaliteetsemaks muutmiseks. Kutsehariduse ja -õppe kvaliteetsemaks muutmise tähtsust mainiti juba 2000. aasta Lissaboni strateegias, mille kohaselt on teadmistepõhisele majandusele üleminekuks vaja nüüdisaegset ja kohandatavat kutseharidust ja -õpet. Seejärel tehti 2002. aasta

²⁷ Oskustealase valdkondliku koostöö kava on uus strateegiline lähenemisviis sidusrühmade kaasamiseks, et töötada Euroopas välja nõudlusel põhinevad valdkondlike oskuste strateegiad. See kava on tugev alus, et algatada suuremaid jõupingutusi. Seni on seda katsetatud kihtlisandustootmises, autotööstuses, akude tootmises, biomajanduses, ehituses, kaitsetehnoloogia valdkonnas, energia väärtusahela digitaliseerimises ja energiamahukates tööstusharudes, kosmosevaldkonnas, meretehnoloogia valdkonnas, meretranspordis, mikroelektroonika valdkonnas, terasetööstuses, tekstiili-, rõiva-, jalatsi- ja nahatööstuses ning turismivaldkonnas.

²⁸ ELT C 155, 8.7.2009.

Kopenhaageni deklaratsioonis ettepanek ELi koostöö kohta kutsehariduse ja -õppe kvaliteedi tagamisel, et toetada vastastikust usaldust ja kvalifikatsioonide tunnustamist.

Eespool nimetatud uuringutest kutsehariduse ja -õppega seotud ELi vahendite kohta on ilmnenu, et EQAVET on innustanud liikmesriike oma kvaliteeditagamissüsteeme läbi vaatama ja täiustama: kõnealuse soovitusel alusel on neid parandanud kaksteist liikmesriiki ning enamik ülejäänud riike on kasutatud EQAVETi oma süsteemide läbivaatamiseks ja kohandamiseks. Peale selle on mitmes riigis uued kvaliteedi tagamise õigusaktid, milles viidatakse sõnaselgelt EQAVETile. Soovitus ei aidanud siiski märkimisväärselt kaasa sellele, et muuta kvaliteedi tagamise korraldused riikide vahel läbipaistvamaks, ega suurendanud üldiselt vastastikust usaldust. Lisaks on mõni sidusrühm arvamusel, et vahendit kasutatakse peamiselt koolipõhises esmases kutsehariduses ja -õppes.

Viimasel kümnel aastal on EQAVETi võrgustikus ELi tasandil välja töötatud mitmesugust tegevust, nagu vastastikune õppimine ja konkreetsete kvaliteeditagamise valdkondadega tegelevad töörühmad. Üks sellise tegevuse näide on EQAVET+ algatus, mille käigus töötati välja konkreetset näidiskirjeldused mitme kvaliteeditagamise valdkonna kohta, mida 2009. aasta soovitus ei käsitletud. Seda tehti vastusena soovitusel 2013. aasta välis hinnangule, milles toodi esile vähem tähelepanu saanud tegevusvaldkonnad.

Võttes arvesse eespool kirjeldatud hindamisuuringute tulemusi, tehakse käesolevas ettepanekus järgmist:

- tunnistatakse kehtetuks EQAVETi käsitlev 2009. aasta soovitus ning lõimitakse ELis kutsehariduse ja -õppe kvaliteedi tagamisel tehtav töö käesolevasse soovitusse;
- lõimitakse EQAVET+ algatus, millesse lisatakse õpiväljundite, sertifitseerimise ja hindamise, sidusrühmadega konsulteerimise ning õpetajate ja koolitajate rolliga seotud elemendid;
- lisatakse näidiskirjeldus kutsehariduse ja -õppe võimaluste paindlikkuse kohta, arvestades kasvavat vajadust töötada välja kutsehariduse ja -õppe paindlik pakkumine, ning vajaduse kohta toetada keskkonnasäästlikkust;
- lisatakse kutsehariduse ja -õppe süsteemide ja asutuste digitaalse valmisoleku aspekt;
- määratakse kindlaks uus töömeetod, milleks on kvaliteeditagamise vastastikune hindamine kutsehariduse ja -õppe süsteemi tasandil, et parandada vastastikust õppimist, muuta kutsehariduse ja -õppe pakkumise kvaliteedi tagamise kord läbipaistvamaks ning suurendada liikmesriikide vahel vastastikust usaldust;
- säilitatakse EQAVETi riiklike tugikeskuste missioon ja ülesanded.

Mõjuhindang

Ettepanek koostati uuringute käigus kogutud tõendite ja peamiste sidusrühmadega peetud konsultatsioonide põhjal. Arvestades, et kavandatud meetmetega täiendatakse liikmesriikide algatusi ja et kavandatud meetmed on vabatahtlikud ning võttes arvesse eeldatava mõju ulatust, ei ole mõjuhindang vajalik.

Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine

Ei ole asjakohane.

4. MÕJU EELARVELE

ELi eelarvest ei ole vaja kasutada lisavahendeid ega vahendeid personali jaoks. Lisaks ei määrata kõnealuse algatusega ette mitmeaastase finantsraamistiku ja tulevaste programmide

üle peetavate läbirääkimiste tulemusi.

5. MUU TEAVE

Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord

Käesolevas ettepanekus kutsutakse liikmesriike üles riigi tasandil ajakohastama oma kutsehariduse ja -õppe süsteeme kooskõlas riigi prioriteetide ning haridus- ja koolitustavadega.

Komisjon esitab nõukogule iga viie aasta tagant aruanne soovitusel rakendamise kohta, kasutades CEDEFOPi iga-aastase seire tulemusi ja tehes tihedat koostööd kutseõppe nõuandekomiteega.

Selgitavad dokumendid (direktiivide puhul)

Ei ole asjakohane.

Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus

Soovitud liikmesriikidele

Ettepanekus kutsutakse liikmesriike üles töötama liidu kutsehariduse ja -õppe poliitika rakendamise nimel. See poliitika tugineb kutseõppe nõuandekomitee arvamusele kutsehariduse ja -õppe tuleviku kohta pärast 2020. aastat²⁹.

COVID-19 kriis on näidanud, et pakiliselt on vaja reformimeetmeid, et muuta kutseharidus ja -õpe vastupanuvõimelisemaks ja tulevastele väljakutsetele vastavaks. Kriis on esile toonud vajaduse, et kutseharidus ja -õpe peaks suutma kiiremini reageerida äkilistele muutustele, vajaduse kiirendada kutsehariduse ja -õppe digitaliseerimist, vajaduse nüüdisaegsete ja uuenduslike õppemeetodite järele ning vajaduse rohkem investeerida õpetajate ja koolitajate oskustesse ja pädevustesse.

Üks kutseõppe nõuandekomitee arvamuse põhisõnumeid on, et tuleb kujundada Euroopa kutsehariduse ja -õppe kultuuri, mis on **tulemustele orienteeritud, toetab liikmesriike eesmärkide seadmisel** ja mille puhul töötatakse välja meetodid nende saavutamise hindamiseks. Tuginedes varasematele konsultatsioonidele kutsehariduse ja -õppe valdkonna võimalike võrdlusaluste kohta, nähakse ettepanekuga ette ka järgmised kvantitatiivsed eesmärgid, mis tuleb saavutada 2025. aastaks³⁰:

- **tööga hõivatud koolilõpetanute osakaal peaks olema vähemalt 82 %³¹;**
- **60 % hiljuti kutsehariduse ja -õppe lõpetanutest on saanud kutsehariduse ja -õppe ajal võimaluse osaleda tööloppes³².** See eesmärk puudutab kõiki tööloppe vorme ja aitab seega suurendada õpipoisiõppe võimalusi, mida saab toetada noortegarantiiga;

²⁹ <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=20479&langId=en>

³⁰ COVID-19 pandeemia mõju aeglustab tõenäoliselt eesmärkide saavutamist esimestel aastatel, kuid majanduse taastudes oodatakse nende eesmärkide täitmisel edasiminekut.

³¹ See hõlmab 20–34aastaseid, kellel on vähemalt keskharidus ning kes on haridus- ja koolitussüsteemist lahkunud 1–3 aastat tagasi.

³² See hõlmab 15–34aastaseid, kes on haridus- ja koolitussüsteemist lahkunud 1–3 aastat tagasi. Näitaja aluseks saavad andmed, mida kogutakse alates 2021. aastast ELi tööjõu-uuringu raames.

- **8 % kutsehariduses ja -õppes osalevatest õppijatest osaleb õpirändes välismaal³³.**

Esimene ja kolmas eesmärk tuginevad olemasolevatele HK 2020 sihttasemetele hariduse omandanute tööalase konkurentsivõime ning kutsehariduses ja -õppes osalejate õpirände kohta ning teine nõukogu soovitusel kvaliteetse ja tõhusa õpipoisiõppe Euroopa raamistiku kohta. Komisjoni talituste töödokumendis selgitatakse üksikasjalikult nende näitajate ja eesmärkide põhjendusi ja metoodikat.

Ettepanekus määratakse kindlaks ka põhimõtted, mida tuleb eespool kirjeldatud liidu poliitika rakendamisel riikide tasandil järgida. Need põhimõtted põhinevad **järgmistel temaatilistel eesmärkidel**.

1. Kutseharidus ja -õpe on paindlik dünaamilise tööturu muutustega kohanemisel

COVID-19 pandeemia mõju ELi majandusele, kiire tehnoloogiline areng, üleminek digitehnoloogiale ning ressursitõhusale, ringluspõhisele ja kliimanetraalsele majandusele ning uued ärimudelid ja töökorraldusvormid kiirendavad tööturul vajalike oskuste muutusi. Liikmesriigid peavad kehtestama **asjakohased raamistikud ja meetmed tagamaks, et kutseharidus ja -õpe oleks vastupanuvõimeline ja suudaks kiiresti reageerida tööturu muutuvatele vajadustele**. Vaja on paremaid oskuste prognoosimise ja hariduse omandanute edasise käekäigu jälgimise mehhanisme, et reageerida majandussektorite ja ametite muutustele ning kohandada vastavalt kutsehariduse ja -õppe sisu. Otsustav on kohanemise kiirus. Tuleb tagada piisav autonoomsus ja rahastamine, mis võimaldaks kutsehariduse ja -õppe pakkujatel kiiresti reageerida muutuvatele oskustega seotud vajadustele. Kutseharidus ja -õpe valmistab inimesi ette konkreetseteks ametiteks. Samal ajal tuleb aga nii noorte kui ka täiskasvanute õppe sisus tasakaalustada võtmepädevused, sealhulgas eluks vajalikud oskused,³⁴ ja ametipõhisemad oskused.

Eelkõige tööõpe ja õpipoisiõpe on tulemuslikud viisid kutsehariduse ja -õppe tööturu vajadustele vastavuse tagamiseks. Majanduslanguse ajal ei pruugi väikeettevõtted olla võimelised pakkuma õpipoisiõppekohti. Tugevam ennetav lähenemisviis ja noortegarantii suurem keskendumine õpipoisiõppele ning asjakohased toetusmeetmed, näiteks ettevõtetevahelised koolituskeskused või digitaalsete koolitusvahendite laialdasem kasutamine, võivad aidata kaasa õpipoisiõppe stabiilsele pakkumisele ka ebasoodsates majandustingimustes.

2. Kutsehariduse ja -õppe keskmes on paindlikkus ja edasiminekuvõimalused

Tulevikku sobiva kutsehariduse ja -õppe põhielemendid on paindlikkus ja võimalus edasi liikuda haridus- ja koolitussektorite sees ning nende vahel. Lisaks on oluline tagada, et kutsehariduse ja -õppe programmid oleksid **personaalsed ja õppijatele suunatud**, et tagada õppijate tugev kaasatus ning atraktiivsemad kutsehariduse ja -õppe võimalused, millega kaasneb suurem tööalane konkurentsivõime.

Moodulõpe ehk kutsekvalifikatsioonide jagamine väiksemateks õpiväljundiosadeks

³³ Seda mõõdetakse teataval kalendriaastal õpirändes osalenud õppijate osakaaluna samal aastal kutsehariduse ja -õppe lõpetanute rühmas. Näitaja põhineb õpirändeandmetel, mis saadakse programmi „Erasmus+“ andmetest, ning kutsehariduse ja -õppe lõpetanute andmetest, mis saadakse UNESCO/OECD/Eurostati ühisest andmekogumist. Lisaks võib programmi „Erasmus+“ andmete täiendamiseks vajaduse korral kasutada ka riikide ametiasutuste andmeid õpirändeprogrammide kohta.

³⁴ Eluks vajalikud oskused võivad hõlmata vastupanuvõimet, meedia- ja kodanikupädevust, finants- ja keskkonnaalast kirjaoskust ning tervisealast teadlikkust. Avatud ja demokraatlikud ühiskonnad sõltuvad aktiivsetest kodanikest, kes oskavad leida teavet mitmesugustest allikatest, teha kindlaks väärtinfot, teha teadlikke otsuseid, olla vastupanuvõimelised ja tegutseda vastutustundlikult.

võimaldab sisu paindlikult ajakohastada ja seda iga inimese vajadustele kohandada. Mitteformaalse ja informaalse õppe käigus saavutatud õpiväljundite valideerimine lihtsustab täiendus- ja ümberõpet, mille tulemuseks võib olla nii täielik kvalifikatsioon kui ka mikrokvalifikatsioonid või osaline kvalifikatsioon. Samuti aitab see ühendada eri valdkondi, mis on vajalik rohelise ja kestliku majanduse arendamiseks.

3. Kutseharidus ja -õpe on innovatsiooni ja majanduskasvu edasiviiv jõud ning tagab ettevalmistuse digi- ja roheüleminekuks ning väga nõutavate kutsealade jaoks.

Kutsehariduse ja -õppe reageerimist struktuurimuutustele saab muuta paremaks, kui kasutada ennetavamalt lähenemisviisi, **sidudes kutsehariduse ja -õppe strateegilisemalt tulevikku suunatud majandusstrateegiate ning ettevõtluse ja innovatsiooni ökosüsteemidega**. See pole üksnes reageerimine juba toimuvatele muutustele, vaid majanduslike ja ühiskondlike üleminekute koos loomine, eelkõige praeguses majanduse taastamise kontekstis ja olukorras, kus keskendutakse strateegilistele tööstusökosüsteemidele (tervishoid, ravimid jt) ning ressursitõhusale, mürgivabale, ringluspõhisele, kliimaneutraalsele ja digitaalsele majandusele. See võib aidata kutsehariduse ja -õppe õppekavade kohandamist kiirendada.

Liikmesriigid peaksid edaspidigi rakendama **kutsehariduse ja -õppe tipptaseme** käsitlusi, mis aitavad lõimida kutseharidust ja -õpet oskuste ökosüsteemidesse, aruka spetsialiseerumise strateegiatesse, riiklikesse oskuste strateegiatesse, innovatsioonisüsteemidesse, ringmajanduse strateegiatesse ning riiklikesse energia- ja kliimakavadesse. Vajaliku reaktsiooni oluline element on arendada kutseharidust ja -õpet kõrgematel kvalifikatsioonitasemetel ning toetada ettevõtlust ja idufirmasid. Sellega koos tuleks võtta struktuuripoliitika lisameetmeid, mis võivad aidata muuta ettevõtluskeskkonna atraktiivsemaks ning soodustada investeringuid ja innovatsiooni levikut. Riikidevahelise Euroopa raamistiku kaudu ühendatud **kutsehariduse tipptaseme keskused** võivad olla hea vahend, millega toetada oskuste arendamist, et soodustada üleminekut hääbuvatest sektoritest uutesse kasvavatesse sektoritesse ning lõimida kutseõppe sisusse rohelised ja digioskused (nt kasutades IKT-spetsialistide jaoks loodud Euroopa e-pädevuste raamistikku).

Kutsehariduse ja -õppe keskkonnasäästlikumaks muutmine nõuab eelkõige kutsehariduse ja -õppe programmide, õppekavade ja sisu keskkonnasäästlikumaks muutmist, kuid ka tähelepanu pööramist ökoloogilisele jalajäljele kutseharidus- ja -õppeasutuste juhtimisel. See nõuab kutseharidus- ja -õppeasutuste toetamist programmide kohandamisel ja selle tagamisel, et programmid vastaksid nende ettevõtete vajadustele, kes on keskkonnanägemise saavutamisel esiplaanil, kuid ka selle tagamisel, et taristu ja tehnoloogia oleksid kooskõlas kestlikkusnõuetega, aidates seega täita ka kestliku arengu eesmärgi, näiteks aidates pakkuda oskusi, mida on vaja renoveerimislaine algatuse jaoks ning üleminekuks rohelisele ja kestlikule majandusele. Lisaks, nagu ilmnas COVID-19 kriisist, peavad kutseharidus- ja -õppeasutused hakkama aktiivselt digitehnoloogiale üle minema ja neil peab olema digitehnoloogia kohta selge strateegia, mis hõlmab mitut mõõdet: digitaalse õppesisu pakkumine, digiõppe pedagoogilised meetodid, samuti andmete parem kasutamine õppijate arengu jälgimiseks, konkreetsetele vajadustele kohandatud lähenemisviiside väljatöötamine ja vajalike oskuste prognoosimine.

4. Kutseharidus ja -õpe on atraktiivne ning põhineb koolituse/oskuste nüüdisaegsel ja digitaliseeritud pakumisel.

Kuigi kutseharidus ja -õpe pakub väga häid väljavaateid tööturul väga nõutud ametitel töötamiseks, on see enamikus liikmesriikides õppijate ja ettevõtete jaoks ikka veel väheatraktiivne. See tähendab, et on vaja rohkem jõupingutusi, et **muuta kutseharidus ja -õpe atraktiivsemaks**, tehes seda kutsehariduse ja -õppe uuenduslikumaks muutmise ja ajakohastamise kaudu, eelkõige uute õpikeskkondade, vahendite ja pedagoogikapõhimõtete

vallas, pöörates erilist tähelepanu digitaliseerimisele. IKT-põhiste simulaatorite ning virtuaalse ja liitreaalsuse vahenditega võib märkimisväärselt ajakohastada ja innoveerida kutsehariduse ja -õppe pakkumist ning muuta see tõhusamaks ja kättesaadavamaks võrreldes kalli füüsilise varustusega. See võib olla eriti kasulik väike-ettevõtetele ning väikestes ja keskmise suurusega ettevõtetes korraldatava õpipoisiõppe jaoks.

Uut liiki oskusi on võimalik omandada koostööpõhise õpetamise ning interdistsiplinaarse ja projektipõhise õppe kaudu. Veel üks atraktiivsuse aspekt on **ülemindavus**: haridus- ja koolitussüsteemides peaksid olema vertikaalsed ja horisontaalsed üleminekuvõimalused kutsehariduse ja -õppe, üldhariduse, kõrghariduse ning täiskasvanuhariduse vahel. Kõrgema taseme kutsehariduse ja -õppe programme tuleks veelgi laiendada, et rahuldada suurenenud vajadust kõrgetaseme kutseoskuste järele. Kvaliteetsed nõustamisteenused võivad samuti muuta kutsehariduse ja -õppe atraktiivsemaks.

Rahvusvahelistumine, riikidevaheline liikuvus, sh virtuaalsed kutseoskusvõistlused,³⁵ ning tugevad sidemed teiste haridus- ja koolitussektorite ning teadustöös ja tööturul osalejatega on põhitegurid kutsehariduse ja -õppe kavandamise ja pakumise innoveerimisel.

Kvaliteetsem kutseharidus ja -õpe on võimalik vaid siis, kui **õpetajad ja koolitajad** on hästi koolitatud ja motiveeritud. Kutsehariduse ja -õppe töötajaid tuleb toetada selliste oskuste arendamisel ja vahendite pakumisel, mis võimaldavad õppida ära uued tehnoloogialahendused, töötada mitmekultuurilises keskkonnas ning mõista tööturu muutuvaid vajadusi. Kutsehariduse ja -õppe õpetajate ja koolitajate motivatsioon, karjääri edenemine ja heaolu on otsustava tähtsusega nende elukutse atraktiivsemaks muutmisel. Nn hübriidõpetajad, kes töötavad osalise tööajaga ettevõttes ja osalise tööajaga kutsekoolis, võivad aidata kaasa kutseharidus- ja -õppeasutuste ning ettevõtete tihedamale, struktureeritumale ja sagedasemale koostööle. Hübriidõpetajad võivad tuua koolikeskkonda vajaliku innovatsiooni ning aidata lahendada ka kutseõpetajate kasvava puuduse ja vananemise probleemi. See meetod pakub huvitavaid karjääriväljavaateid ning toob kasu nii koolidele kui ka ettevõtetele, muu hulgas palgakulude jagamise kaudu.

5. Kutseharidus ja -õpe edendab võrdseid võimalusi

Kvaliteetne kutseharidus ja -õpe aitab samuti **kaasata haavatavaid rühmi**. See tähendab, et tuleb tagada laialdane juurdepääsetavus ning kõrvaldada kõik veel esinevad takistused, et kutseõppes saaksid osaleda muu hulgas puuetega inimesed, madala kvalifikatsiooniga täiskasvanud, etnilised ja rassivähemused, sealhulgas romad, ja sisserändaja taustaga inimesed. See võib aidata lahendada ka COVID-19 kriisi ajal esile kerkinud võrdsete võimaluste probleeme juurdepääsul digitaalsetele õppevahenditele, internetiühendusele ja vajalikele IT-seadmetele. Sihipärased meetmed ja paindlikud koolitusvormid võivad hoida ära kutseharidusest ja -õppest varakult lahkumist ning pakkuda väljalangejatele võimalusi kutseharidusse ja -õppesse naasmiseks.

Samuti on vaja tegeleda soolise kallutatuse probleemiga, edendades tasakaalu traditsiooniliste nn meeste ja naiste kutsealade vahel, sealhulgas soodustades naiste osalemist traditsiooniliselt meeste elukutsete õppes ja meeste osalemist naiste elukutsete õppes.

6. Kutseharidust ja -õpet toetab kvaliteedi tagamise kultuur (selgitatud eespool)

7. Rakendamine riigi tasandil

³⁵ Kutseoskusvõistlused aitavad tuua oskustega inimesed rohkem esile, võimaldavad neid tunnustada ning näitavad, kui olulised on oskused majanduskasvu ja isikliku edu saavutamisel. Nende käigus kehtestatakse eri ametitega seotud oskuste tipptaseme kõrged standardid ja hinnatakse nende standardite saavutamist. Kutseoskusvõistlused innustavad noori konkurente saavutama uusi kõrgusi ja aitavad neil muuta oma kirg elukutseks.

Kutsehariduse ja -õppe tulemusliku juhtimise saavutamise võti on jätkusuutlikud partnerlussuhted kõigi asjaomaste sidusrühmade vahel, sealhulgas avaliku ja erasektori partnerlus. Liikmesriike kutsutakse üles võimalikult hästi ära kasutama olemasolevaid Euroopa vahendeid, nagu Europass, Euroopa kvalifikatsiooniraamistik (EQF) ja ESCO (Euroopa oskuste, kompetentside, kvalifikatsioonide ja ametite mitmekeelne klassifikaator), ning maksimeerima nende koostoimet muu hulgas ka selleks, et edendada kutsehariduse ja -õppe kvalifikatsioonide/diplomite ning välismaal veedetud õppeperioodide õpiväljundite automaatset vastastikust tunnustamist. Euroopa Liidu fondide ja vahenditega pööratakse jätkuvalt oskustele suurt tähelepanu ning nende kaudu pakutakse kutsehariduse reformide rahastamise võimalusi. Soovituse tulemuslikumaks ja tõhusamaks rakendamiseks on tehtud ettepanek, et vastutavad riigiasutused määraksid ühe aasta jooksul pärast soovitusel vastuvõtmist kindlaks meetmed, mis tuleb võtta soovitusel rakendamiseks riigi tasandil, tuginedes asjakohastele olemasolevatele riigisisestele korraldustele ja kehtivatele finantsraamistikele, ja viiksid rakendamise lõpule.

ELi tasandi toetus

Ettepanekuga soovitakse kinnitada kolmepoolse kutseõppe nõuandekomitee põhirolli ELi kutsehariduse ja -õppe poliitika juhtimises ning samuti kutsutakse üles kasutama struktureeremat töömeetodit jooksva tööprogrammi alusel. Samuti kutsutakse selles üles tegema tihedamat koostööd teiste peamiste sidusrühmadega, nagu õppijate esindajad ning kutsehariduse ja -õppe pakkujad.

Ettepanekuga ei muudeta oskuste, hariduse ja koolituse valdkonna laiemaid juhtimisstruktuure.

Euroopa Komisjoni toetust liikmesriikidele käesoleva soovitusel rakendamiseks võidakse rakendada järk-järgult, tugevdades õpipoisiõppe tugiteenuse³⁶ kaudu toetust õpipoisiõppe struktuurireformidele ja andes uut hoogu Euroopa Õpipoisiõppe Liidule koostöös noortegarantiiga ning laiendades kutsehariduse ja -õppe tugiteenuseid koostöös CEDEFOPiga. Käesoleva soovitusel rakendamiseks ettevõetav tegevus võiks hõlmata mitmesuguseid teenuseid, sh vastastikune õppimine, eksperdiabi, võrdlev õppimine, analüütiline töö ja suutlikkuse suurendamine.

Kutsehariduse tipptaseme keskuste platvormidega soovitakse edendada kutsehariduse ja -õppe tipptaseme ülespoole suunatud lähenemist ning nende tegevus toimub kahel tasandil.

1. Riigi tasandil: konkreetset kohalikus kontekstis lõimitakse kutsehariduse tipptaseme keskused tihedalt kohalikesse ettevõtluse ja innovatsiooni ökosüsteemidesse ja klastritesse ning need toimivad tehnoloogia levitamise keskustena VKEde jaoks, levitades ka digitaalseid õppevahendeid (IKT-põhised simulaatorid, virtuaalne ja liitreaalsus), ning need on ühendatud Euroopa tasandil.
2. Rahvusvahelisel tasandil³⁷: kutsehariduse tipptaseme keskuste platvormide kaudu luuakse kutseõppe jaoks maailmatasemel võrdluspunktid, koondades sellised

³⁶ Kvaliteetse ja tõhusa õpipoisiõppe Euroopa raamistikku käsitleva nõukogu soovitusel peamise järelemeetmena võttis komisjon 2018. aasta novembris kasutusele õpipoisiõppe tugiteenused. Eesmärk on toetada Euroopa Õpipoisiõppe Liidu liikmeid, et nad saaksid teadmiste ja võrgustike loomise keskuse kaudu pakkuda rohkem ja paremat õpipoisiõpet. See hõlmab ka võrdlevat õppimist – see on meetodika, milles on ühendatud saavutuste võrdlemine ja vastastikune õppimine, ning millega on sisse seatud liikmesriikidevahelise vastastikuse õppimise struktureeritud protsess õpipoisiõppe süsteemide parandamiseks.

³⁷ See viitab nii Euroopa-sisesele kui ka -välisele mõõtmele. Kutsehariduse tipptaseme keskuste rahvusvahelised platvormid peavad hõlmama ELi riike ja võivad hõlmata ka teisi riike, kui nende osalemine annab platvormile lisaväärtust.

kutsehariduse tipptaseme keskused, millel on ühine huvi konkreetsete sektorite/kaubandusvaldkondade (nt lennundus, elektromobiilsus, roheline ja ringlusmajandust toetav tehnoloogia, IKT, tervishoid jne) või uuenduslike lähenemisviiside (nt digilahendused, tehisintellekt) vastu, et lahendada ühiskonnaprobleeme (nt kliimamuutused, ressursside ammendumine ja nappus, saaste, kestliku arengu eesmärkide saavutamine, rändajate lõimimine, madala kvalifikatsiooniga inimeste oskuste täiendamine).

Platvormides võivad osaleda riigid, kus on arenenud kutsehariduse tipptaseme süsteemid, ning riigid, kus arendatakse sarnaseid lähenemisviise, et uurida kutseharidus- ja -õppeasutuste täielikku potentsiaali majanduskasvu, konkurentsivõime ja innovatsiooni aktiivsel toetamisel. Kutsehariduse tipptaseme keskuste platvormid ei ole mõeldud uute kutseharidus- ja -õppeasutuste ning -taristute rajamiseks nullist. Pigem peaksid nad tooma kokku kohalikud/piirkondlikud partnerid, nagu esma- ja jätkukutseõppe pakkujad, kõrgharidusasutused, sh rakenduskõrgkoolid ja polütehnikumid, teadusasutused, teaduspargid, klastrid, ettevõtjad ja eriti mikro-, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad, kojad ja ettevõtjate ühendused, sotsiaalpartnerid, valdkondlike oskuste nõukogud, kutse-/valdkondlikud ühendused, riikide ja piirkondade ametiasutused ja arenguagentuurid ning avalikud tööturuasutused.

Eneseanalüüsivahend SELFIE, mis aitab haridus- ja koolitusasutustel digitehnoloogiat õpetamisel ja õppimisel tulemuslikult kasutada, võib mängida olulist rolli. Seda vahendit arendatakse edasi ja laiendatakse, et see hõlmaks koostööd tööandjatega töölopppekavade raames. EQAVETi raamistikku on kohandatud nii, et see hõlmaks ka õpetamise ja õppimise digitaliseerimisega seotud kvaliteedikriteeriume/kirjeldusi, sealhulgas SELFIE-vahendi kasutamise kaudu. Seda vahendit arendatakse edasi ja laiendatakse, et see hõlmaks koostööd tööandjatega töölopppekavade raames. EQAVETi raamistikku on kohandatud nii, et see hõlmaks ka õpetamise ja õppimise digitaliseerimisega seotud kvaliteedikriteeriume/kirjeldusi, sealhulgas SELFIE-vahendi kasutamise kaudu.

Euroopa kutsehariduse ja -õppe süsteemidel on potentsiaali saada *oskuste arendamise üleilmseks võrdluspunktiks*. Euroopa tasandil saab võtta mitmeid meetmeid, mis võivad suurendada Euroopa juhtpositsiooni üleilmsel koolitusturul, näiteks toetada kutsehariduse ja -õppe süsteemide rahvusvahelistumist, edendada kutseoskusvõistlusi või korraldada teavituskampaaniaid kutsehariduse ja -õppe atraktiivsuse suurendamiseks ja kuvandi parandamiseks.

Kutsehariduse ja -õppe tipptaset ja rahvusvahelistumist toetav uuenduslik element on Euroopa kutsealaste põhiprofiilide kontseptsioon, mille kaudu määratakse Euroopa tasandil kindlaks teatav osa ühist koolitussisu. Need profiilid, mis on osa Europassi platvormist, mida võimaluse korral täiendab digitaalne kutsehariduse alane sisu, võivad märkimisväärselt hõlbustada õppijate ja töötajate liikuvust, kutsehariduse ja -õppe kvalifikatsioonide ja välismaal veedetud õppeperioodi õpiväljundite automaatset tunnustamist ning ühiste kutsehariduse ja -õppe õppekavade, kvalifikatsioonide ja mikroqualifikatsioonide väljatöötamist.

Et tugevdada suurema läbipaistvuse ja usalduse suurendamise Euroopa mõõdet, soovitatakse ettepanekuga *võtta kasutusele kutsehariduse ja -õppe kvaliteedi tagamise korralduse vastastikune hindamine*. Euroopa mõõtmele keskendumine on loogiline täiendus edukale tegevusele, mis on toimunud pärast EQAVETi käsitleva soovitusel vastuvõtmist 2009. aastal ja mis on aidanud enamikul riikidel töötada välja kvaliteeditagamissüsteemid ning neid läbi vaadata ja täiustada. Kõigi asjakohaste sidusrühmadega tuleb veel arutada, milline vorm ja

millised töömeetodid peaksid olema sellel tugevdatud Euroopa mõõtmel, mis peaks vastastikuse hindamise kaudu aitama suurendada läbipaistvust ja usaldust.

Kutsehariduse ja -õppe pakkujad ning nende ühendused on väga olulisel kohal kutsehariduse ja -õppe reformide elluviimisel liikmesriikides ning nad on otseselt seotud ELi poliitika ja algatuste rakendamisega. Nad on mõjutajad, kes levitavad kutsehariduse ja -õppe poliitika kava ja ELi tasandil vahetatud häid tavasid, kuid annavad ka tagasisidet ning jagavad rohujuure tasandi praktikute eksperditeadmisi komisjoni poliitikaettepanekute kohta. Tuleb tugevdada *struktureeritud dialoogi kutsehariduse ja -õppe pakkujatega, et suurendada nende mõjujõudu ja rolli ELi tasandi kutsehariduse ja -õppe alases koostöös.*

Käesolevas ettepanekus seatud kohustuste täitmise toetamiseks soovitatakse kasutada ELi vahendeid ja programme, näiteks taasterahastu „NextGenerationEU“ (taaste ja vastupidavuse rahastamisvahend, REACT-EU), Euroopa Sotsiaalfond+, Euroopa Regionaalarengu Fond, InvestEU, Erasmus+, programm „Euroopa horisont“, Interreg, digitaalse Euroopa programm, õiglase ülemineku mehhanism ning Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond.

Üleminekust ja COVID-19 pandeemiast tuleneva sotsiaal-majandusliku mõju leevendamiseks on potentsiaali eelkõige kavandatud taaste ja vastupidavuse rahastamisvahendil ning REACT-EU-l. Kõige enam võiks tugevdada toetust õpipoisiõppele, kutseharidus- ja -õppeasutuste digitaliseerimisele ning selliste kutsehariduse ja -õppe reformide kiirendamisele, millega toetatakse kvaliteetsete ümberõppeprogrammide sujuvat kasutuselevõttu, et aidata vahetada ametit neil, kes töötavad kriisist sügavalt mõjutatud sektorites.

Ettepanek:

NÕUKOGU SOOVITUS

jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalsed õiglust ja vastupanuvõimet toetava kutsehariduse ja -õppe kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikleid 166 ja 165,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Liidu põhiõiguste hartas³⁸ tunnustatakse õigust haridusele ning õigust saada kutse- ja täiendusõpet; ÜRO kestliku arengu eesmärkides³⁹ nähakse ette, et 2030. aastaks on kõigil naistel ja meestel võrdne juurdepääs taskukohasele ja kvaliteetsele tehnika-, kutse- ja kolmanda taseme haridusele, sealhulgas ülikooliharidusele, ning et tööhõive, inimväärsed töökohtade ja ettevõtluse jaoks asjakohaste oskustega, sealhulgas tehniliste ja kutseoskustega noorte ja täiskasvanute arv suureneb märkimisväärselt.
- (2) 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sambas⁴⁰ on esitatud mitu põhimõtet õiglase ja hästi toimivate tööturgude ja sotsiaalhoolekandesüsteemide toetamiseks, sealhulgas 1. põhimõte, mis käsitleb õigust kvaliteetsele ja kaasavale haridusele, koolitusele ja elukestvale õppele, ning 4. põhimõte, mis käsitleb tööhõive aktiivset toetamist.
- (3) Kvaliteetsed ja uuenduslikud kutsehariduse ja -õppe süsteemid annavad inimestele tööks vajalikud oskused, mis aitavad neil kohaneda kaksiküleminekuga digi- ja rohemajandusele ning seda üleminekut ellu viia, samuti oskused tulla toime hädaolukordade ja majandusšokkidega. Sellised süsteemid toetavad samal ajal ka majanduskasvu ja sotsiaalset sidusust. Seeläbi võimaldatakse inimestel omandada oskused, mis aitavad neil saada või luua tööturul nõutavaid töökohti.
- (4) Tugev kutseõppepoliitika on väga oluline, et saavutada ELi toimimise lepingu artiklis 145 sätestatud eesmärk edendada kvalifitseeritud, koolitatud ja kohanemisvõimelist tööjõudu ning majanduslikele muudatustele reageerivaid tööturge.
- (5) Komisjoni teatis „Euroopa roheline kokkulepe“⁴¹ on Euroopa uus majanduskasvu strateegia, mille eesmärk on muuta majandust ja ühiskonda ning suunata need jätkusuutlikumale teele. Koolidel, koolitusasutustel ja ülikoolidel on head võimalused pidada õpilaste, lastevanemate, ettevõtjate ja laiema kogukonnaga dialoogi edukaks üleminekuks vajalike muutuste üle. Roheüleminekust kasu saamiseks on vaja ennetavat täiendus- ja ümberõpet.

³⁸ ELT C 326, 26.10.2012.

³⁹ <https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=1300>

⁴⁰ Dok. 13129/17.

⁴¹ COM(2019) 640 final.

- (6) Komisjoni teatistes „Tugev sotsiaalne Euroopa õiglaste üleminekute jaoks“⁴² rõhutatakse vajadust seada oskused, tööalane konkurentsivõime ja inimkapital keskele kohale; seda tehakse jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja vastupanuvõimet toetava Euroopa oskuste tegevuskava abil,⁴³ mida täiendab kutseharidust ja -õpet käsitleva nõukogu soovitusete ettepanek. Samuti antakse selles teada edasisest tööst Euroopa haridusruumiga ning koos liikmesriikidega kehtestatavast uuest haridus- ja koolituskoostruktuurist.
- (7) Komisjoni teatistes „Euroopa uus tööstusstrateegia“⁴⁴ kutsutakse üles võtma otsustavaid meetmeid, et muuta elukestev õpe kõigi jaoks reaalsuseks ning tagada, et haridus ja koolitus peaksid kaksikülemineku sammuga ja aitaksid seda ellu viia. Samuti kutsutakse teatistes kõrghariduse ning kutsehariduse ja -koolituse pakkujaid üles tooma tööturule rohkem teadlasi, insenere ja tehnikuid. Uues ringmajanduse tegevuskavas⁴⁵ ja ELi elurikkuse strateegias aastani 2030⁴⁶ rõhutatakse oskuste keskset rolli üleminekul rohelisele ja puhtale majandusele.
- (8) Komisjoni teatistes „VKEde strateegia kestliku ja digitaalse Euroopa kujundamiseks“⁴⁷ rõhutatakse, et kvalifitseeritud töötajate ja kogenud juhtide puudus on muutunud peamiseks probleemiks veerandile ELi mikro-, väikestest ja keskmise suurusega ettevõtjatest (VKEde)⁴⁸ ning et kvalifitseeritud töötajate puudus on suurim takistus uute investeeringute tegemisel kogu ELis⁴⁹. Kutseharidus ja -õpe on VKEde jaoks eriti oluline, et tagada nende tööjõu vajalikud oskused.
- (9) Komisjoni teatistes „Võrdõiguslik liit: soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025“⁵⁰ tõstetakse esile kutsehariduse ja -õppe tähtsust naiste ja meeste jaoks, et tagada sooline tasakaal kutsealadel, millel valitseb traditsiooniliselt kas meeste või naiste ülekaal, ja aidata kaasa soostereotüüpide kaotamisele.
- (10) Komisjoni teatistes „ELi eelarve, mis toetab Euroopa majanduse taastekava“⁵¹ on esitatud julge ja ulatuslik kava Euroopa majanduse taastamiseks. See kava põhineb solidaarsusel ja õiglusel ning on tihedalt seotud liidu ühiste põhimõtete ja väärtustega. Kavaga nähakse ette, kuidas anda Euroopa majandusele hoogu, edendada rohe- ja digiüleminekut ning muuta majandus tulevaste põlvkondade jaoks õiglasemaks, vastupidavamaks ja jätkusuutlikumaks.
- (11) Alates 2013. aastast on noortegarantii⁵² raames aidatud noortel siseneda tööturule. Selleks pakutakse neile nelja kuu jooksul pärast töötuks jäämist või kooli lõpetamist kvaliteetset töö-, haridustee jätkamise, õpipoisiõppe või praktikavõimalust. Kutseharidus ja -õpe on olnud tulemuslik vahend tõrjutuse ohus olevate noorte tööturule siirdumise sujuvamaks muutmisel. Tulevikus võib atraktiivsel ja tööturu vajadustele vastaval kutseharidusel ja -õppel, eelkõige õpipoisiõppel olla noortegarantii raames veelgi suurem roll, et hoida ära noorte töötuks jäämist ja

⁴² COM(2020) 14 final.

⁴³ COM(2020) 274 final.

⁴⁴ COM(2020) 102 final.

⁴⁵ COM(2020) 98 final.

⁴⁶ COM(2020) 380 final.

⁴⁷ COM(2020) 103 final.

⁴⁸ SAFE-uuring 2019, https://www.ecb.europa.eu/stats/ecb_surveys/safe/html/index.en.html

⁴⁹ EIP investeerimisaruanne 2018/2019, <https://www.eib.org/en/publications/investment-report-2018>

⁵⁰ COM(2020) 152 final.

⁵¹ COM(2020) 442 final.

⁵² ELT C 120, 26.4.2013, lk 1–6.

valmistada neid ette tulevasteks võimalusteks tööturul, eelkõige rohe- ja digiülemineku raames.

- (12) Komisjoni ettepanekuga Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta soovitakse tagada haridus- ja koolitussüsteemi parem vastavus tööturu vajadustele ning kõigi võrdne juurdepääs elukestva õppe võimalustele täiendus- ja ümberõppe kaudu.
- (13) Komisjoni ettepanekuga Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega kehtestatakse liidu haridus-, koolitus-, noorte- ja spordiprogramm „Erasmus“ ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1288/2013, on ette nähtud, et tuleks säilitada 2014.–2020. aasta programmi integreeritud olemus – programm hõlmab igat liiki (st formaalset, mitteformaalset ja informaalset) õpet ning õppimist kõigis eluetappides, et edendada paindlikke õppimisvõimalusi, et inimesed saaksid arendada 21. sajandi probleemide lahendamiseks vajalikke pädevusi.
- (14) Käesolev soovitus tugineb mitmele Euroopa tasandil välja töötatud haridus-, koolitus- ja oskuste valdkonna algatusele, mis on kokkuvõtlikult esitatud I lisas, ning täiendab jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja vastupanuvõimet toetavat Euroopa oskuste tegevuskava, ajakohastatud digiõppe tegevuskava, Euroopa haridusruumi ning haridus- ja koolituskoostöö strateegilist raamistikku.
- (15) Käesoleva soovitusega täidetakse Euroopa haridusruumi eesmärki luua tõeline Euroopa õpperuum, kus piirid ei takista kvaliteetset ja kaasavat haridust ja koolitust ning mille eesmärk on kõrvaldada kooli lõpetamisel ja kõrghariduse omandamisel saadud kvalifikatsioonide ning välismaal veedetud õppeperioodide tunnustamise takistused, samuti teha tööd koolitus- ja elukestva õppe tunnustuste sujuvama piiriülese valideerimise nimel.
- (16) Tuginedes Euroopa kutsehariduse ja -õppe tõhustatud koostöö prioriteetidele (Kopenhaageni protsess), mis võeti vastu nõukogu 19. detsembri 2002. aasta resolutsiooniga,⁵³ olid kvaliteetse ja paindliku kutsehariduse ja -õppe ning riikidevahelise liikuvuse eesmärgid kesksel kohal ka kutsehariduse ja -õppe ajakohastamise üldises visioonis, mille määrasid kindlaks vastutavad ministrid 2010. aastal Brugge kommünikees⁵⁴.
- (17) Kutsehariduse ja -õppe eest vastutavad ministrid leppisid 22. juuni 2015. aasta Riia järeldustes⁵⁵ kokku selle visiooni elluviimise toetamise prioriteetides, mis on lisatud hariduse ja koolituse valdkonna üleeuroopalise koostöö strateegilise raamistiku (HK 2020) rakendamist käsitlevasse nõukogu ja komisjoni 2015. aasta ühisaruandesse⁵⁶ ning Euroopa 2016. aasta uude oskuste tegevuskavasse,⁵⁷ millega anti liidu kutsehariduse ja -õppe poliitikale veelgi tugevamat hoogu, pöörates rohkem tähelepanu atraktiivsusele ja kvaliteedile.
- (18) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2009. aasta soovitusega Euroopa kvaliteeditagamise võrdlusraamistiku (EQAVET) loomise kohta kutsehariduse ja -koolituse valdkonnas⁵⁸ kehtestati võrdlusraamistik, et toetada liikmesriike nende kutsehariduse ja -õppe süsteemide kvaliteedi parandamisel ning aidata muuta

⁵³ EÜT C 13, 18.1.2003.

⁵⁴ <https://www.cedefop.europa.eu/en/content/bruges-communication>.

⁵⁵ https://www.izm.gov.lv/images/RigaConclusions_2015.pdf

⁵⁶ ELT C 417, 15.12.2015, lk 25–35.

⁵⁷ COM(2016) 381 final.

⁵⁸ ELT C 155, 8.7.2009.

kutsehariduse ja -õppe poliitika arengusuunad liikmesriikide vahel läbipaistvamaks. Kümne rakendamisaasta jooksul on EQAVET soodustanud riiklike kvaliteedi tagamise süsteemide reforme, kuid ei ole oluliselt aidanud muuta kvaliteeditagamise korda läbipaistvamaks. Lisaks on EQAVETi raamistikku kasutatud peamiselt koolipõhises esmakutseõppes. Seetõttu tuleks EQAVETi 2009. aasta raamistik lõimida käesolevasse soovitusse ning lisada tuleks elemendid, millega kõrvaldada selle rakendamise puudujäägid, mis on seotud õpiväljundite kvaliteedi, sertifitseerimise ja hindamise, sidusrühmadega konsulteerimise, õpetajate ja koolitajate rolli ning tööloppimisega, samuti kutsehariduse ja -õppe paindlikkusega. Selleks et parandada vastastikust õppimist, muuta kutsehariduse ja -õppe pakkumise kvaliteedi tagamise kord läbipaistvamaks ja järjepidevamaks ning tugevdada vastastikust usaldust ELi liikmesriikide vahel, tuleks võtta ELis kasutusele kvaliteeditagamise vastastikune hindamine süsteemi tasandil.

- (19) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2009. aasta soovitus Euroopa kutsehariduse ja -koolituse arvestuspunktide süsteemi (ECVET) loomise kohta⁵⁹ seati eesmärgiks parandada õpiväljundite tunnustamist, koondamist ja ülekandmist, toetada liikuvust ja elukestvat õpet ning luua ELi kutsehariduse ja -koolituse arvestuspunktide süsteem. ECVET on kümne rakendamisaasta jooksul õpiväljundite kasutamise ja dokumenteerimise kaudu aidanud oluliselt parandada liikuvuskogemuse kvaliteeti. ECVETi punktide põhimõtet aga ei ole üldiselt kasutatud ning ECVET ei ole viinud Euroopa kutsehariduse ja -õppe arvestuspunktide süsteemi väljatöötamiseni. Seetõttu peaks käesolev nõukogu soovitus sisaldama ECVETi peamisi paindlikkusega seotud põhimõtteid (nt õpiväljundite ühikud). ECVETi vahendeid (nt koolitusleping ja vastastikuse mõistmise memorandum), millega toetatakse kutseõppijate liikuvust, tuleb edasi arendada muude ELi vahendite, näiteks programmi „Erasmus+“ kaudu toetatavate vahendite raames. Keskkaridusjärgsete ja kolmanda taseme kutsekvalifikatsioonide puhul võib rakendada juba kasutusel olevat Euroopa ainepunktisüsteemi.
- (20) Nõukogu 15. märtsi 2018. aasta soovitus kvaliteetse ja tõhusa õpipoisiõppe Euroopa raamistiku kohta⁶⁰ on kindlaks määratud 14 põhikriteeriumi, mida liikmesriigid ja sidusrühmad peaksid kasutama, et arendada kvaliteetset ja tõhusat õpipoisiõpet, millega tagatakse nii tööga seotud oskuste arendamine kui ka praktikantide isiklik areng.
- (21) Euroopa Kutseõppe Arenduskeskus (CEDEFOP) jälgib 22. juuni 2015. aasta Riia järeldustes kokkulepitud prioriteetide täitmist ja on näha, et riigid on teinud kutsehariduse ja -õppe ajakohastamisel mitmes valdkonnas edusamme, eelkõige seoses õpipoisiõppe ja tööloppimisega, kvaliteedi tagamisega, oskuste prognoosimise mehhanismide ja sotsiaalpartnereid kaasavate nõuandvate organite loomisega, ülemindavuse ja paindlikkuse suurendamisega ning viimasel ajal suurema keskendumisega digioskustele. Pidades silmas rohe- ja digiüleminekut, on siiski vaja märkimisväärselt laiendada ja parandada jätkukutseõppe pakkumist ning samal ajal muuta ka esmakutseõppe atraktiivsemaks ja kvaliteetsemaks.
- (22) Paljudes riikides on loodud algatused kutsehariduse ja -õppe tipptaseme edendamiseks ning kutsehariduse ja -õppe paremaks ühendamiseks innovatsiooni ja oskuste ökosüsteemidega. Nendele näidetele tuginedes katsetatakse edukalt kutsehariduse tipptaseme keskuste kontseptsiooni, et need keskused saaksid spetsiifilistes

⁵⁹ ELT C 155, 8.7.2009.

⁶⁰ ELT C 153, 2.5.2018.

valdkondades pakutavas koolituses nii esmaõppe kui ka jätkuva täiendus- ja ümberõppe alal maailmatasemel võrdluspunktideks.

- (23) 2018. aasta detsembris vastu võetud kutsehariduse ja -õppe tulevikku käsitlevas arvamuses⁶¹ esitas kutseõppe nõuandekomitee visiooni tipptasemel, kaasavast ja elukestvast kutseharidusest ja -õppest, mis vastab majanduslikest, tehnoloogilistest ja ühiskondlikest muutustest tingitud tulevikuvajadustele. Arvamuses kutsuti komisjoni üles koostama ettepanekut, millega ühtlustataks ja konsolideeritaks ELi kutsehariduse ja -õppe poliitika raamistik, selle juhtimine ja olemasolevad vahendid nõukogu üldise soovitusel vormis.
- (24) Käesoleva soovitusel rakendamisel käsitatakse kutsehariduse ja -õppena haridust ja õpet, mille eesmärk on varustada noori ja täiskasvanuid teadmiste, oskusteabe, oskuste ja/või pädevustega, mis on vajalikud konkreetsetes ametites või laiemalt tööturul ning mida võib pakkuda formaalses ja mitteformaalses keskkonnas Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku kõigil tasanditel, sh kolmandal tasemel.
- (25) Kuna käesolev soovitus ei ole siduv, järgitakse selles subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtet ning soovitus tuleks rakendada kooskõlas Euroopa õigusega ning liikmesriikide õiguse ja tavadega. Eelkõige ei piira käesolev soovitus direktiivi 2005/36/EÜ⁶² (kutse kvalifikatsioonide tunnustamise kohta, mida on muudetud direktiiviga 2013/55/EL⁶³) ja selles sätestatud automaatse tunnustamise korra kohaldamist,

SOOVITAB LIIKMESRIIKIDEL:

- (a) töötada selle nimel, et rakendada liidu kutsehariduse ja -õppe poliitikat, millega:
- võimaldatakse noortel ja täiskasvanutel omandada muutuval tööturul ja muutuvas ühiskonnas hästi hakkama saamiseks vajalikud oskused, et tulla toime majanduse taastamise ning õiglase üleminekuga rohe- ja digimajandusele demograafiliste muutuste ajal ja kõigis majandustüklites,
 - tagatakse kaasatus ja võrdsed võimalused, aidatakse saavutada vastupanuvõimet, sotsiaalset õiglust ja heaolu ning
 - muudetakse Euroopa kutseharidus ja -õppe oskuste arendamise üleilmseks võrdluseluseks;
- (b) võtta meetmeid ja teha investeeringuid selle poliitika elluviimiseks kooskõlas allpool punktides 1–23 esitatud põhimõtetega ning
- (c) töötada selle nimel, et saavutada 2025. aastaks järgmised asjakohaste Euroopa jälgimisraamistike osaks olevad **eesmärgid**, sealhulgas hariduse ja koolituse ning sotsiaal- ja tööhõivepoliitika valdkonnas:
- **tööga hõivatud koolilõpetanute osakaal peaks olema vähemalt 82 %⁶⁴;**
 - **60 % hiljuti kutsehariduse ja -õppe lõpetanutest on saanud kutsehariduse ja -õppe ajal võimaluse osaleda tööloppes⁶⁵.** See eesmärk puudutab kõiki tööloppimise

⁶¹ <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=20479&langId=en>

⁶² ELT L 255, 30.9.2005.

⁶³ ELT L 354, 28.12.2013.

⁶⁴ See hõlmab 20–34aastaseid, kellel on vähemalt keskharidus ja kes on haridustee lõpetanud 1–3 aasta eest.

⁶⁵ See hõlmab 15–34aastaseid, kes on hariduse ja koolituse lõpetanud 1–3 aasta eest. Näitaja põhineb andmetel, mida kogutakse alates 2021. aastast ELi tööjõu-uuringu raames.

forme ja aitab seega suurendada õpipoisiõppe võimalusi, mida saab toetada noortegarantii raames;

- **8 % kutsehariduses ja -õppes osalevatest õppijatest osaleb õpirändes välismaal⁶⁶.**

Kutseharidus ja -õpe on paindlik dünaamilise tööturu muutustega kohanemisel

1. Kutsehariduse ja -õppe programmid pakuvad tasakaalustatud kombinatsiooni **kutse- ja tehnilistest oskustest**, mis vastavad hästi kõigile majandustsüklitele, pidevalt muutuvatele töökohtadele ja -meetoditele, ning **võtmepädevustest**,⁶⁷ sealhulgas kindlad põhioskused, digi-, valdkonnaülesed, rohelised ja muud eluks vajalikud oskused, mis loovad tugeva aluse vastupanuvõimele, elukestvate tööalaste konkurentsivõimele, sotsiaalsele kaasatusele, kodanikuaktiivsusele ja isiklikule arengule.
2. Kutsehariduse ja -õppe õppekavasid, programmide valikut ja kvalifikatsioone ajakohastatakse pidevalt, kasutades **kindlapõhjalist oskuste prognoosimist** (st lõpetanute edasise käekäigu jälgimise süsteemid, oskuste prognoosimise mehhanismid, sealhulgas valdkondlikul ja piirkondlikul tasandil).
3. Kutsehariduse ja -õppe pakujatel on piisavalt **autonoomiat, paindlikkust, tuge ja rahastust**, et kiiresti kohandada enda pakutavat koolitust vastavalt muutuvatele oskuvajadustele, rohe- ja digiüleminekule ning majandustsüklitele.
4. Kõikide tasemete kutsehariduse ja -õppe programmid sisaldavad **töölõppimise** komponente, mida laiendatakse ka jätkukutseõppele; **õpipoisiõppe kavasid**⁶⁸ arendatakse edasi, et laiendada noortegarantii pakumisi,⁶⁹ ning neid kavasid täiendavad asjakohane toetus⁷⁰ ja asjakohased meetmed õpipoisiõppe pakumise stabiliseerimiseks ning väike-ettevõtete spetsiifiliste probleemide lahendamiseks.

Kutsehariduse ja -õppe keskmes on paindlikkus ja edasiminekuvõimalused

5. Kutsehariduse ja -õppe programmid on **personaalsed ja õppijakesksed**, pakuvad kontakt- ja digiõpet või segaõpet, paindlikke ja moodulõppe võimalusi, milles tunnustatakse mitteformaalse ja informaalset õppe väljundeid, ning avavad tee karjäärile ja edasiõppimisele; kutsealase täiendusõppe programmid on kavandatud nii, et neid oleks võimalik kiiresti kohandada sektori, ettevõtte või üksikisiku täiendus- või ümberõppe vajadustega.
6. Kutsehariduse ja -õppe programmid põhinevad **moodulitel või õpiväljundite ühikutel** ning kehtestatud on valideerimismehhanismid, mis võimaldavad inimeste õpiväljundeid üle kanda, tunnustada ja koguda, et nad võiksid saada vastavalt

⁶⁶ Seda mõõdetakse teataval kalendriaastal õpirändes osalenud õppijate osakaaluna samal aastal kutsehariduse ja -õppe lõpetanute rühmas. Näitaja põhineb õpirändeandmetel, mis saadakse programmi „Erasmus+“ andmetest, ning kutsehariduse ja -õppe lõpetanute andmetest, mis saadakse UNESCO/OECD/Eurostati ühisest andmekogumist. Lisaks võib programmi „Erasmus+“ andmete täiendamiseks vajaduse korral kasutada ka riikide ametiasutuste andmeid õpirändeprogrammide kohta.

⁶⁷ Nagu on määratletud nõukogu 22. mai 2018. aasta soovitusel võtmepädevuste kohta elukestvas õppes.

⁶⁸ Nagu on määratletud nõukogu 15. märtsi 2018. aasta soovitusel kvaliteetse ja tõhusa õpipoisiõppe Euroopa raamistiku kohta.

⁶⁹ Nagu on määratletud nõukogu 22. aprilli 2013. aasta soovitusel noortegarantii loomise kohta.

⁷⁰ See võib hõlmata ettevõtetevahelisi koolituskeskusi.

vajadusele kvalifikatsiooni, osalise kvalifikatsiooni või mikrokvalifikatsioonitunnistuse⁷¹.

Kutseharidus ja -õpe on innovatsiooni ja majanduskasvu edasiviiv jõud ning tagab ettevalmistuse digi- ja roheüleminekuks ning väga nõutavate kutsealade jaoks

7. Kutseharidus ja -õpe on vastupanuvõimeline, kuna on lõimitud majandus-, tööstus- ja innovatsioonistrateegiatesse, sealhulgas **majanduse taastamisega ning rohe- ja digiülemineku**ga seotud strateegiatesse. Sellest tulenevalt tuleb märkimisväärselt laiendada **jätkukutseõppe** pakkumist, soodustades ettevõtlus-, digi- ja roheliste oskuste omandamist vastavalt nõudlusele.
8. **Kutsehariduse tipptaseme keskused** toimivad kohalike äriinvesteeringute soodustajana ning toetavad majanduse taastamist, rohe- ja digiüleminekut, Euroopa ja piirkondlikke innovatsiooni- ja aruka spetsialiseerumise strateegiaid ning kõrgemate kvalifikatsioonitasemete (Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku tasemed 5–8) kutsehariduse ja -õppe arendamist; samuti pakuvad need keskused uuenduslikke teenuseid, nagu klastrid ja ettevõtlusinkubaatorid idufirmadele, uuenduslik tehnoloogia VKEdele ning uuenduslikud ümberõppelahendused koondamisohus töötajatele.
9. Kutseharidus- ja -õppeasutustel on juurdepääs tipptasemel taristule, nad on kehtestanud **digitaliseerimise strateegiad**,⁷² nad lõimivad oma programmidesse ja organisatsiooni juhtimisse **keskkonnasäästlikkuse** ja **sotsiaalse kestlikkuse** ning aitavad seega täita ÜRO kestliku arengu eesmäärke.

Kutseharidus ja -õpe on atraktiivne valik, mis põhineb koolituse/oskuste nüüdisaegsel ja digitaliseeritud pakkelmisel

10. Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku tasemete 5–8 **kõrgema kutsehariduse ja -õppe programme** arendatakse edasi, et rahuldada suurenevat vajadust kõrgema taseme kutseoskuste järele.
11. Kutseharidus ja -õpe on osa **elukestvast õppes**t ning esma- ja jätkukutseõppe, üldhariduse ja kõrghariduse vahel on **paindlikud ja ülemineku**id võimaldavad **seosed**.
12. Kutsehariduse ja -õppe programmides kasutatakse **avatud, digitaalsete ja kaasavate õpikeskkondade** asjakohast kombinatsiooni, sh õppimist soodustavaid töökohti, ning neid programme toetavad tipptasemel ja juurdepääsetavad taristud, seadmed ja tehnoloogia ning mitmekülgsed pedagoogikameetodid ja -vahendid, eelkõige IKT-põhised simulaatorid, virtuaalne ja liitreaalsus, mis muudab koolituse kättesaadavamaks ja tõhusamaks, sealhulgas väikeettevõtjate jaoks⁷³.
13. Kutsehariduse ja -õppe **õpetajad, koolitajad ja juh**id töötavad esmase ja jätkuva kutsealase arengu nimel, et pakkuda kvaliteetset koolitust, edendada tehnilisi ja digioskusi ning tulemuslikke innovaatilisi koolitusmeetodeid ning töötada digitaalsete õppevahenditega ning mitmekesises ja mitmekultuurilises keskkonnas. Nende karjäärivõimalused muutuvad atraktiivsemaks tänu ulatuslikumatele

⁷¹ Kooskõlas nõukogu 20. detsembri 2012. aasta soovituselga mitteformaalse ja informaalse õppe valideerimise kohta.

⁷² Näiteks SELFIE eneseanalüüsivahend toetab kutseharidus- ja -õppeasutusi selles, kuidas kasutada digitehnoloogiat, et tõhusalt õpetada ja õppida, ning parandada tööandjatega tehtavat koostööd töölopppekavade raames.

⁷³ Siia võivad kuuluda ka koostööpõhine õpetamine, interdistsiplinaarne ja projektipõhine õpe, uued organisatsioonilised meetodid koolitusasutustes ja ettevõtetes ning tehisintellekt.

värbamisviisidele, parematele karjäärivõimalustele (nt hübriidõpetajad/-koolitajad)⁷⁴ ning tihedamale koostööle kutseõpetajate/-koolitajate ja ettevõtete vahel.

14. **Rahvusvahelistumise** strateegiad toetavad strateegilist lähenemisviisi rahvusvahelisele koostööle kutsehariduses ja -õppes, sealhulgas ELi piirialadel; selliste strateegiatega edendatakse edukaid riiklikke tavasid kogu maailmas ja osalemist rahvusvahelistel **oskusvõistlustel**.
15. Luuakse võimalused kutseõppijate ja -töötajate **õpirändeks**, sealhulgas virtuaalseks, pikaajaliseks ja kolmandatesse riikidesse toimuvaks õpirändeks, ning seda hõlbustab õpiväljundite ühikute ja asjakohaste Euroopa vahendite⁷⁵ kasutamine ja tunnustamine.
16. Kogu ELis tagatakse kvaliteetsete **elukestva nõustamise teenuste** abil selge ja kasutajasõbralik teave õppimis- ja karjäärivõimaluste ning valideerimisvõimaluste kohta, kasutades täielikult ära digiteenuseid.

Kutseharidus ja -õpe edendab võrdseid võimalusi

17. **Kutsehariduse ja -õppe programmid on kaasavad**, et neis saaksid osaleda haavatavad rühmad, nagu puuetega inimesed, madala kvalifikatsiooniga/väheste oskustega täiskasvanud, etnilised ja rassivähemused, sh romad, rändajataustaga inimesed ning geograafilise kauguse tõttu piiratud võimalustega inimesed; sihipärased meetmed ja paindlikud koolitusformaadid hoiavad ära haridussüsteemist varakult lahkumise ning toetavad koolist tööle siirdumist.
18. Kutsehariduse ja -õppe programmid on **kättesaadavad** digitaalsete õppeplatvormide kaudu (mida toetavad vahendid, seadmed ja internetiühendus), eelkõige haavatavatele rühmadele ja maapiirkondade või äärealade elanikele.
19. Sihipäraste meetmetega edendatakse **soolist tasakaalu** traditsioonilistel nn meeste ja naiste kutsealadel ning käsitletakse koos nii sooga seotud kui ka muid stereotüüpe.

Kutseharidust ja -õpet toetab kvaliteedi tagamise kultuur

20. II lisas kirjeldatud **Euroopa kvaliteeditagamise võrdlusraamistik** (EQAVETi raamistik) lõimitakse riiklikesse esma- ja jätkukutseõppe kvaliteedi tagamise süsteemidesse; see hõlmab nii avaliku kui ka erasektori pakkujate pakutavat kutseharidust ja -õpet kõigis õpikeskkondades (nt kooliõpe ja tööloppimine, sealhulgas õpipoisiõppe kavad) ja kõigi õppeliikide puhul (digitaalne, kontakt- või segaõpe) ning seda toetavad kutsehariduse ja -õppe kvaliteedi tagamise ühised näitajad, mida kasutatakse nii süsteemi kui ka pakkuja tasandil ja mis on loetletud II lisas.
21. Kutsehariduse ja -õppe **kvaliteedi tagamise riiklik tugikeskus** koondab jätkuvalt kõiki riigi ja piirkondade tasandi asjaomaseid sidusrühmi, et:
 - teha konkreetseid algatusi EQAVETi raamistiku rakendamiseks ja edasiarendamiseks,

⁷⁴ Hübriidõpetajad/-koolitajad on teatud liiki töötajad, kes töötavad osalise tööajaga ettevõttes ja osalise tööajaga õpetajana kutsekoolis või -keskuses. See meetod võib aidata kaasa kutsekoolide ning ettevõtete tihedamale, struktureeritumale ja sagedasemale koostööle. Hübriidõpetajad võivad tuua koolikeskkonda vajaliku innovatsiooni ning lahendada probleemi, et kutseõpetajaid napib üha rohkem ja nad on üha vanemad. See meetod pakub inimestele huvitavaid karjääriväljavaateid ning toob kasu nii koolidele kui ka ettevõtetele, muu hulgas palgakulude jagamise kaudu.

⁷⁵ Näiteks vastastikuse mõistmise memorandumid ja koolituslepingu vormid.

- teavitada ja kaasata mitmesuguseid sidusrühmi, sealhulgas kutsehariduse tipptaseme keskusi, et aidata kaasa EQAVETi raamistiku rakendamisele,
- toetada enesehindamist kui täiendavat ja tulemuslikku kvaliteedi tagamise vahendit, mis võimaldab mõõta edukust ja teha kindlaks parandamist vajavad valdkonnad (sealhulgas kutsehariduse ja -õppe süsteemide ja asutuste digitaalne valmisolek),
- osaleda aktiivselt kutsehariduse ja -õppe kvaliteedi tagamise Euroopa võrgustikus,
- esitada EQAVETi raamistikul põhineva riikliku kvaliteedi tagamise korra ajakohastatud kirjeldus,
- osaleda kvaliteedi tagamise **vastastikuses hindamises**⁷⁶ ELi tasandil, et muuta kvaliteedi tagamise kord läbipaistvamaks ja järjepidevamaks ning suurendada usaldust liikmesriikide vahel.

Rakendamine riigi tasandil

Liikmesriikidel soovitatakse võtta koos sotsiaalpartnerite ja muude asjaomaste sidusrühmadega meetmeid kirjeldatud poliitika elluviimiseks riigi tasandil. Selleks peaksid nad tegema järgmist.

22. Tagama kestlikud avaliku ja erasektori **partnerlussuhted** kutsehariduse ja -õppe juhtimiseks; kaasama sotsiaalpartnereid ja kõiki asjaomaseid sidusrühmi, sealhulgas kutseharidus- ja -õppeasutused, tööstusharud ja igas suuruses ettevõtjad, avalikud ja erasektori tööturuasutused, sellised vahendusasutused nagu tööstus-, kaubandus- ja käsitöökojad ning kutse- ja valdkondlikud organisatsioonid, noortegarantii riiklikud koordinaatorid, ESF ja muud ELi algatused, infotehnoloogia sektor, kutsehariduse tipptaseme keskused, klastrid, õppijate ja lapsevanemate organisatsioonid, samuti kohalikud, piirkondlikud ja riiklikud ametiasutused; edendama selliseid partnerlussuhteid piirkondlikul ja valdkondlikul tasandil.
23. Kasutama võimalikult hästi ära **Euroopa läbipaistvusvahendeid**, nagu Euroopa kvalifikatsiooniraamistik, Euroopa ainepunktisüsteem (ECTS), Europass ning oskuste, kompetentside, kvalifikatsioonide ja ametite Euroopa klassifikaator (ESCO), hõlbustama täielike või osaliste kvalifikatsioonide, mikrokvalifikatsioonitunnistuste ja välismaal veedetud õppeperioodide õpiväljundite automaatset vastastikust tunnustamist,⁷⁷ võimaldama õppijatel kasutada Europassi mitmesuguseid võimalusi (nt oma kogemuste, oskuste ja kvalifikatsioonide registreerimine veebipõhises profiilis, mis võimaldab karjäärinõustamist, digitaalselt allkirjastatud tunnistuste saamine ning õppimis- ja töövõimaluste, kvalifikatsioonide, valideerimise, tunnustamise kohta soovitude saamine ja teabe otsimine).
24. Kasutama võimalikult hästi ära **Euroopa Liidu fonde ja vahendeid**, millega toetatakse kutsehariduse ja -õppe reforme ja/või investeringuid, sealhulgas digitaliseerimise ja keskkonnasäästlikkuse valdkonnas, näiteks Next Generation EU (taaste ja vastupidavuse rahastamisvahend, REACT-EU), Euroopa Sotsiaalfond+,

⁷⁶ Vastastikune hindamine on üks vastastikuse õppimise viise, mille eesmärk on toetada kvaliteedi tagamise korra parandamist ja läbipaistvust süsteemi tasandil, kasutades konkreetset metoodikat, mille töötab välja kutsehariduse ja -õppe kvaliteedi tagamise Euroopa võrgustik.

⁷⁷ Kooskõlas nõukogu 26. novembri 2018. aasta soovitusega kõrgkoolidiplomite ja keskkooli lõputunnistuste ning välismaal veedetud õppeperioodide õpiväljundite automaatse vastastikuse tunnustamise edendamise kohta.

TERA, Euroopa Regionaalarengu Fond, InvestEU, Erasmus+, programm „Euroopa horisont“, Interreg, programm „Digitaalne Euroopa“, õiglase ülemineku mehhanism ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond ning moderniseerimisfond; soodustama nii avaliku kui ka erasektori poolsete lisainvesteeringute tegemist kutseharidusse ja -õppesse.

25. Määrama ühe aasta jooksul pärast käesoleva soovitusel vastuvõtmist kindlaks **soovitusel rakendamiseks riigi tasandil võetavad meetmed** ja jälgima nende rakendamist, sealhulgas eraldades piisavalt riigi vahendeid ning pöörates suurt tähelepanu digitaliseerimise ja keskkonnasäästlikkuse loomisele kogu kutsehariduse ja -õppe sektorisse,

KIIDAB HEAKS KOMISJONI KAVATSUSE:

viia ellu liidu kutsehariduse ja -õppe poliitikat ning toetada liikmesriikide meetmeid, sealhulgas järgmise kaudu.

26. Tagades ELi kutsehariduse ja -õppe poliitika **tulemusliku juhtimise** kolmepoolse kutseõppe nõuandekomitee kaudu, jooksva tööprogrammi alusel ning koostöös kutsehariduse ja -õppe valdkonna peadirektorite,⁷⁸ õppijate esindajate ning kutsehariduse ja -õppe pakkujatega.
27. Tagades, et ELi kutsehariduse ja -õppe poliitikat võetakse täielikult arvesse Euroopa majanduse taastekava, Euroopa **roheline kokkuleppe** ja **Euroopa uue tööstusstrateegia** rakendamisel ning et see poliitika on osa jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja vastupanuvõimet toetavast Euroopa oskuste tegevuskavast, **digitaalset tegevuskavast**, hariduse ja koolituse valdkonna üleeuroopalise koostöö üldisest raamistikust ning **Euroopa haridusruumist**.
28. Toetades tugevamalt **õppisõppe struktuurireforme** õppisõppe tugiteenuse kaudu ja andes uut hoogu Euroopa Õppisõppe Liidule koostoimes noortegarantiiga; laiendades järk-järgult kutsehariduse ja -õppe **tugiteenuseid** koostöös Euroopa Kutseõppe Arenduskeskusega (CEDEFOP).
29. Toetades eesmärki luua ja arendada järk-järgult 50 Euroopa **kutsehariduse tipptaseme keskuste** platvormi ning uurides **Euroopa kutsealaseid põhiprofiile** osana Europassi platvormist, toetades seda võimaluse korral kutsealase digitaalse infosisuga, et hõlbustada õppijate ja töötajate liikuvust, kvalifikatsioonide automaatset tunnustamist ning ühiste kutsehariduse ja -õppe õppekavade, kvalifikatsioonide ja mikrokvalifikatsioonitunnistuste väljatöötamist.
30. Toetades **kutsehariduse ja -õppe** pakkuja kvaliteetset ja tõhusat **digitaliseerimist** nii koolis kui ka töökohal toimivas õppes, edendades **Euroopa pädevusraamistike** ja **enesehindamisvahendite**, näiteks SELFIE⁷⁹ kasutamist ning uurides kogu ELi hõlmava kutsekoolide uuringu teostatavust.
31. Edendades **Euroopa kutseharidust ja -õpet kui oskuste arendamise üleilmset võrdluslust**, sealhulgas toetades kutsehariduse ja -õppe süsteemide rahvusvahelistumist koostöös Euroopa Koolitusfondiga (ETF); samuti edendades oskuvõistlusi ja teavituskampaaniaid, et muuta kutseharidus ja -õpe atraktiivsemaks ja mainekamaks, ning pakkuja kasutajasõbralikku juurdepääsu teabele

⁷⁸ Kutsehariduse ja -õppe valdkonna peadirektorid määravad ametisse liikmesriigid; komisjon peab nende nimekirja, mis põhineb liikmesriikide esitatud teabel.

⁷⁹ https://ec.europa.eu/education/schools-go-digital/about-selfie_et

kutsehariduse ja -õppe ning sellega seotud karjäärivõimaluste kohta, tuginedes Europassi võimalustele ja neid edasi arendades.

32. Toetades liikmesriikide jõupingutusi käesoleva soovitusel rakendamisel, suurendades kutseharidus- ja -õppeasutuste suutlikkust, sealhulgas nende digiüleminekut ja keskkonnasäästlikkust, ning edendades kutsehariduse ja -õppe alaseid teadusuuringuid nii riikide kui ka ELi tasandil, rahastades neid asjakohastest **liidu fondidest ja programmidest** (Next Generation EU (taaste ja vastupidavuse rahastamisvahend ja REACT-EU), Euroopa Sotsiaalfond+, TERA, Euroopa Regionaalarengu Fond, InvestEU, programmid „Erasmus+“ ja „Euroopa horisont“, Interreg, programm „Digitaalne Euroopa“, õiglase ülemineku mehhanism, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond, moderniseerimisfond).
33. Tagades **kvalitatiivse ja kvantitatiivse jälgimise** kooskõlas käesolevas soovitusel kindlaksmääratud ühiste eesmärkidega ja muude asjakohaste andmetega, sealhulgas investeeringute kohta, lisades need andmed Euroopa poolaasta protsessi ja asjakohastesse Euroopa järelevalve- ja aruandlusraamistikesse ning **andes** nõukogule iga viie aasta järel **aru** soovitusel rakendamise kohta, tuginedes CEDEFOPi iga-aastase seire tulemustele.

Käesoleva soovitusel asendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2009. aasta soovitus Euroopa kvaliteeditagamise võrdlusraamistiku (EQAVET) loomise kohta kutsehariduse ja -koolituse valdkonnas ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2009. aasta soovitus Euroopa kutsehariduse ja -koolituse arvestuspunktide süsteemi (ECVET) loomise kohta.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*